

ES. 11.11.11
DIPLOMA
V. 11.11.11

naš aéro

4 · 83

naš aero

glasilo kemične, grafične
in papirne industrije celje

letnik XXII — številka 4

celje, avgust 1983

uredniški odbor

jože ahtik, dušan božič,

marjan buh, ivanka čater,

jože jazbec, janez korent,

zdenka penič, vera radič,

cvetka ramšak, miro ribežl,

cvetka robas, anica svet

svet glasila

albina cizej, karmen dovč,

zdravko kolar, stane lovrrenčič,

bojan ogrevc, jelka sorčan

tehnično vodstvo

peter oset

glavna in odgovorna urednica

jelisaveta podgornik

uredila

Dora Rovere

fotografije

boris trstenjak

tisk

aero, tozd grafika

za tiskarno drago vračun

naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor aero
celje, čuprijska 10

po mnenju republiškega sekretariata za prosveto
in kulturo, št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka od prometa
proizvodov

glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.300 izvodov

VROČE POLETJE

Živimo v »vročem poletju«. Vročina — je bila najbolj pogosta tema razgovorov zadnjih dni julija, vročina v klimatskem pomenu besede. Res so bile temperature nenavadno visoke. Toda julij je bil zelo vroč tudi na področju politično-gospodarskega delovanja, v sprejemanju odločitev za prihodnjo razvojno gospodarsko pot naše družbe. Veliko nas je spremljalo dogodke prvih dni julija že na dopustu, veliko število je sodelovalo v aktivnem delu pri sprejemanju novih izhodišč za razreševanje izredno težkih gospodarskih zapletov. Večinoma smo že seznanjeni z novimi zakonskimi predpisi, sprejetimi v dolgi noči, pod kupolo Zvezne skupščine na Bulevarju revolucije v Beogradu. Beograjčani so si ogledovali razsvetljeno skupščinsko zgradbo in so se celo slišale pripombe, da je razsvetljena kot v novoletni noči. Toda vse prej kot svečana proslava prijetnih dogodkov se je dogajalo »pod kupolo«. Sprejemali so se novi paketi ukrepov. V dolgi delovni noči je Skupščina sprejela nove zakone in sicer: Zakon o plačilu s konvertibilnimi devizami, Zakon o garanciji federacije za odplačilo dolgov, Dopolnila in spremembe zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino ter Odlok o obsegu celotnega kredita, ki ga bo Narodna banka Jugoslavije najela v letošnjem letu. Na osnovi teh zakonov in odloka bodo podpisali nove pogodbe — pod drugačnimi pogoji — za najetje novih kreditov, za vračanje zapadlih plačil, kakor tudi blagovnih kreditov za nabavo re-promateriala, prioriteto za proizvodnjo, namenjeno izvozu!

Časnikarji so zapisali, da je »drama bila dostojna trenutka« in da je po času, ko so bili omejeni zakoni sprejeti, kakor tudi po poteku dogajanj bili edinstveni v našem povojnem skupščinskem življenju. Zakaj pravzaprav gre? Velikokrat smo se dogovar-

KAKO SO RASTLI DOLGOVI

Zadolžitve Jugoslavije v tujini, kot je znano, so od 1976. do 1981. leta povečane za okoli 12 milijard dolarjev. To je predstavljalo veliko breme za celotno Jugoslavijo. Medtem ko je leta 1975 za odplačilo dolgov bilo potrebno izločiti 3—4 % družbenega proizvoda, doseženega tega leta (in sicer pri njegovem povečanju za 3,6 %), v letu 1981. so odplačila pokrivala več kot 6 %, družbeni proizvod pa se je realno povečal samo za 1,6 %. Še en podatek kaže, kako se je povečevala obremenitev, ki je pritiskala državo zaradi odplačila dolgov: v letu 1975 je bilo potrebno od celotnega deviznega priliva v konvertibilni valuti izdvojiti 50 % vsote, dobljene z izvozom blaga, v 1979. se je ta % povečal na 60 in v letu 1982. celo na 78.

jali o nujnih spremembah v našem obnašanju. Živeli smo preko svojih možnosti. Prišel je čas, ko je bilo nujno začeti z vračilom obveznosti iz najetih kreditov. Pri kreditodajalcih je prišlo do dvoma, ali smo te obveznosti sposob-

ni sploh izvrševati. Zato je Zvezna skupščina — kot inštitucija, ki po ustavi o tem odloča, sprejela pogoje, ki nam jih postavljajo inokreditorji. Z novimi zakoni se uvaja mehanizem, ki bi naj zagotovil vračilo. Zelo poenostavljeno to izgleda tako — če temeljna organizacija združenega dela nima denarja, dolg mora pokriti njena delovna organizacija. Če tudi ta ni sposobna opraviti tega, obveznost prehaja na sestavljeno organizacijo združenega dela, če je seveda delovna organizacija članica. V kolikor SOZD tudi ni zmožna vrniti dolga, se krog razširja najprej na temeljno banko, naprej na združeno banko in še naprej na vse banke v republiki oziroma pokrajini. Če tudi v tem krogu ni pokritja, se pooblašča Narodna banka Jugoslavije, da pobira denar z vseh računov družbeno pravnih oseb v državi, da bi pokrila višino vračila dolga! Mehanizem je nenavadno oster, navajam ga, da bi bolje razumeli pogoje poslovanja v bodoče, saj tudi v naši ožji sredini ocenjujemo, da bo po neki inerciji šlo še kar naprej. Tako mišljenje je popolnoma zgrešeno.

Še nekaj besed na račun novih zakonov. Kot rečeno, je sprejetje potekalo ob težavnem usklajevanju stališč, ohranjeno je načelo, da mora vsak vrniti svoje dolgove. Če kdo ni sam zmožen, mu mora priskočiti na pomoč tisti, ki je v določenem trenutku sposoben, toda prejemnik pomoči mora vrniti svoj dolg, predvsem pa izpolniti obveznosti do tujega zaupnika.

(Nadaljevanje na 38. str.)

Ob zaključku dolge nočne skupščinske seje je predsednica Milka Planinc omenila: »Novi krediti nam nič ne bodo pomagali, če jih ne bomo izkoristili samo kot predah, da se boljše organiziramo in gremo v velike spremembe, ki se postavljajo pred vse nas z novim programom dolgoročne stabilizacije.« Aktiviranje na izvajanju tega dela so časnikarji imenovali »drugo dejanje naše drame«.

O dolgi noči v Skupščini, zakonih že sprejetih in o paketu, ki je predviden za sprejem v nasled-

njem podopustniškem obdobju, vse tja do konca leta, bi se dalo povedati še veliko. Naj bo sicer to, kar je rečeno, dovolj, predvsem iz razloga, da bi poizkusili najti odgovor na naše obveznosti, ki izhajajo iz pogojev poslovanja v naši DO. Zaostrujejo se — saj smo tudi mi dolžniki. Rezultati poslovanja na področju izvozne dejavnosti, ki nam zagotavlja sredstva za pokrivanje deviznih obveznosti, so pod pričakovanji oziroma pod planiranimi. Kako priti do rešitev?

Odgovor naj bi dal dolgoročni program stabilizacije ki je tudi

obelodanjen in je v zadnjih dneh julija sprejet na novi dolgotrajni seji skupščinskih organov. O tem drugič več. Zaključil bi z ugotovitvijo, da se ocenjujejo kot največja ovira v izvajanju stabilizacijskega načrta naše že ustaljene navade, naša miselnost, da lahko trošimo nad našimi možnostmi. Proces spremembe navad je dolgotrajnejši kot postopek sprejemanja novih predpisov. Kaj bomo ukrenili, kakšen bo naš program stabilizacije — odgovor nam mora dati bližajoča se »vroča jesen«.

Milan Zupančič

AKTUALNA VPRAŠANJA PRENOS TEHNOLOGIJE

(Nadaljevanje iz prejšnje št.)

Če še enkrat pogledamo, kakšne so dolžnosti organizacij, ki v presojo uporabnost tehnologij za prenos v svoje dežele, ugotovimo:

— te organizacije predvsem preverjajo proces, po katerem je domači kupec izbral določeno tehnologijo

— ugotavljajo, če so bile pri izboru ene ali več ponujenih tehnologij upoštevane domače omejitve na področju energije

— ali so upoštevana devizna sredstva

— razpoložljiva kvalificirana delovna sila.

Preverjajo pa tudi tehnologijo še po naslednjih kriterijih:

— ali je tehnologija primerna za vklop v obstoječo infrastrukturo, potrebno za osvajanje tehnologije

— ali so gospodarski učinki oz. vplivi tehnologije na razvoj države pozitivni

— ali je kupec sposoben, da sprejme kupljeno tehnologijo in jo v razumnem času osvoji

— ali je cena kupljene tehnologije pravilna oz. primerna (omeniti velja znano stališče DVR, ki je bilo sprejeto na sestanku neuvrščenih v Colombu in potrjeno v Havani)

— ali so obsežene vse oblike, po katerih se tehnologija dobavlja (patenti, znaki, licence in druge oblike industrijskega znanja).

Poudariti moramo, da je eden od pglavitnih razlogov pri izboru tehnologije tržišče oz. njegova reakcija na velikost in asortiman proizvodnje, na kakovost proizvodov in drugo. Gotovo pa je pomembno tudi to, da vztrajanje na neprimerni kakovosti draži proizvodnjo in zaradi višje cene otežkoča prodajo proizvodov. Tehnologija sama odraža in ustvarja družbeno strukturo, prenos tehnologije pa v neki meri predstavlja prenos družbene strukture. Prenos tehnologije ima lahko na DVR oz. na sprejemalce tehnologije v nekem smislu tudi politične posledice.

Tehnologija je torej gibalo razvoja in sprememba. V nekem smislu pa tudi ruši obstoječe vrednosti, tudi družbene, zato družba postavlja določene omejitve pri izboru in razvoju tehnologije.

Dežele v razvoju mnogokrat tiho upajo, da bodo nove tehnologije nekakšen zlati ključek, ki bo odprl vrata nadaljnega razvoja. Vendar se mnogokrat dogaja ravno nasprotno, saj z nakupom in prenosom tehnologij iz razvitih držav padajo v vse večjo odvisnost. Tako ni čudno, da je vprašanje tehnologije in njenega prenosa središče razprav in dogovorov v t. i. dialogu sever—

jug, pa tudi v okviru novega mednarodnega ekonomskega reda, ki ga predlagajo DVR, razvite države pa se tega, kolikor je le mogoče, otepajo.

V kapitalističnih državah se tehnologija izrablja za ustvarjanje družbene moči in privilegijev. Elita, ki upravlja v družbi oz. si je prisvojila moč upravljanja poleg nadzora in prisvajanja viškov dela, ne izpušča iz rok tudi nadzora nad raziskovalnimi procesi, katerih rezultati so tehnologija. Vidimo, kako pomemben element za napredek družbe je razvoj tehnologije.

Zadnji dve desetletji beležimo v trgovini s tehnologijo izredno velik porast. V letu 1965 je bila vrednost trgovine s tehnologijo ocenjena na 1,7 mia dolarjev, v letu 1975 pa je dosegla višino 11 mia dolarjev, v glavnem v obliki plačevanja t. i. Royalty pristojbine.

UNIDO je v svojem poročilu dokument šte. 10/42/265, str. 4, ocenil, da so plačila dežel v razvoju porastla od približno 1 milijarde dolarjev v letu 1975 do več kot 6 milijard dolarjev, kar predstavlja 15 odstotkov skupne vrednosti trgovine s tehnologijo. Ta podatek je razumljivejši, če upoštevamo tudi manipulacije, ki jih opravljajo multinacionalne družbe razvitih dežel.

Če ob tem upoštevamo tudi stroške, ki jih imajo DVR s plačevanjem proizvodov, ki so v-

ključeni v prenos tehnologije pa tudi plačilo strokovnjakov iz razvitih dežel (t. i. indirektni stroški), se prej omenjene višine še povečujejo in že znašajo približno 2 do 4 odstotke vsega narodnega dohodka DVR.

Stroške, ki jih morajo DVR poravnati, bi lahko ocenili na približno 30 do 50 milijard dolarjev.

Posebej pa moramo opozoriti na izrazito negativno vlogo multinacionalnih družb zaradi relapri nazvoju tehnoloških infrastruktur v DVR.

Negativnost kot taka je še večja, ker so sprejemalci tehnologije v razvojnem smislu povsem odvisni od dajalcev. V pogodbah se pojavljajo celo določila, ki prepovedujejo sprejem katerekoli druge tehnologije, razen dajalčeve. Obstajajo tudi določila, po katerih mora kupec tehnologije (ob morebitnih lastnih izboljšavah) dati le-te prodajalcu. To je izrazito izkoriščanje.

DVR v sedanjih pogojih ugotavljajo, da sta znanost in tehnologija sredstvo za ustvarjanje ne le njihove lastne gospodarske preobrazbe, temveč tudi pogoj za neodvisnost v družbenem, gospodarskem in političnem smislu. Zato DVR vlagajo ogromne napore za določanje lastne strategije tehnološke preobrazbe. To je proces, s katerim bi naj DVR postale manj odvisne in bi se oprte na lastne moči lažje znašle na vseh gospodarskih področjih.

Nekaj podobnega velja tudi za nas, treba pa je poznati vsa gibalapri oblikovanju lastne strategije pri prodaji tehnologije v DVR.

Poglejmo, kakšna je vloga in položaj Jugoslavije v ofenzivnih višjih oblikah gospodarskega sodelovanja z DVR, obenem pa vzporedno o vlogi in položaju naše DO pri tem.

Novi mednarodni gospodarski red naj bi imel eno od osnovnih nalog v pospeševanju razvoja nerazvitih dežel in povečanja njihovega deleža pri mednarodni delitvi dela. Da bi se to uresničilo, pa morajo poiskati nove oblike mednarodnega gospodarskega in tehničnega sodelovanja.

Vzporedno pa se morajo izključiti takšne oblike sodelovanja, ki bi ustvarjale kakršnokoli odvisnost. DVR morajo zato

s pospešenimi prizadevanji razviti svoje lastne znanstvene raziskovalne možnosti ter ustvariti medsebojno sodelovanje na tem področju. To velja tudi za našo državo.

Osnova vseh naporov je aktivnost OZN, skupno z zaključki konferenc neuvrščenih dežel v Alžiru in Colombu kot tudi njihova lastna politika družbenega, gospodarskega in političnega razvoja.

Z lastnim znanjem in razvojem je Jugoslavija dosegla določeno raven, s katero se je uvrstila v skupino t. i. razvitejših dežel med DVR. Tako lahko ima aktivno vlogo v splošnem razvoju nerazvitih dežel, saj so osnova rezultati lastnega razvoja za sodelovanje z DVR.

DO Aero ima na tem področju določen pomen in vlogo. Gre predvsem za možnosti prenosa tehnologije s področja šolskega in pisarniškega programa v DVR, ki so dosegle takšno stopnjo razvoja, da že potrebujejo omenjene proizvode in tehnologijo, s katero se lahko neodvisno oskrbujejo.

Jugoslavija je kot mnoge druge DVR zastavila svoj industrijski razvoj brez lastnega modela, preprosto z nakupom tehnologije, tehnike in finančnih sredstev iz razvitih dežel. Tako ustvarjen industrijski razvoj označujemo

kot večsektorski (izgradnja več industrijskih objektov za posamezna področja neodvisno od drugih industrijskih objektov).

Proizvodne zmogljivosti so še danes v veliki meri tehnološko, surovinsko, tehnično in finančno odvisne od tujih proizvodenj. Tudi v trgovskem smislu.

Vse to pogojuje dokaj težak gospodarski položaj naše države. Prisotna je tehnološka in organizacijska razbitost industrijskih in proizvodnih zmogljivosti enake, podobne in različne proizvodnje.

Jugoslavija ne more podpirati v DVR in na svetovno tržišče s svojim klasičnim izvozom, ker leta še ni dovolj tehnološko aktualen. Potrebne so ustrezne zmogljivosti in lastna razvojna tehnološka osnova. Doslej so bile tehnološke zmogljivosti izgrajene predvsem iz vidikov lokalnih in republiških interesov, z eno ali več razdeljenimi enotami, ki niso najboljše in nimajo niti lastne tehnološke osnove in izvoznih zmogljivosti.

Zato je pomembno in potrebno združevanje znotraj reprodukcijskih enot v močnejše gospodarske sisteme, ki bi bili tako v tehnološkem, finančnem in organizacijskem smislu kos zahtevnim nalogam prenosa tehnologije.

(Nadaljevanje v prihodnji številki) Jurij Godec

POLIETILENSKA PENA

Proizvodnja PE pen je znana v Evropi približno 10 let. Tehnologijo so razvili na Japonskem in jo nato prenesli v obliki licenc v Evropo in Ameriko. Evropsko tržišče proizvede v primerjavi z letom 1975, ko so proizvedli 1800 ton pene, že 9100 ton pene. Najbolj važna lastnost PE pene v primerjavi z ostalimi penami kot so poliuretani, naravne gume in neopreni je možnost tehničnega oblikovanja pene. Ta pena ima še druge prednosti kot so nepropustnost za zrak in vlago, neobčutljivost na staranje in izolacijske sposobnosti. Za proizvodnjo PE pene se uporablja več postopkov in sicer:

1. Direktno penjenje polimera v raztaljenem stanju v ekstruderju

V ekstruder, to je stroj, ki s pomočjo polža transportira raztaljeno maso in jo oblikuje na koncu v obliko folije, dodajamo organsko snov, ki izpari v obliki finih mehurškov. Tako penjena polietilenska folija ima zelo nenakomerno strukturo.

2. Furukawa postopek

Licenco za ta postopek so kupili: Bayer, Carl Freudenberg, Dynamit Nobel, Hardura in Fis-

(Nadaljevanje na 40. str.)

(Nadaljevanje s 36. strani)

kars. Postopek je podoben direktnemu, le da se folija ne peni v ekstruderju, ampak v posebni peči. Folijo penimo z dodatkom organske snovi, ki pri določeni temperaturi razpade, v plinaste produkte. Ker je polietilen termoplastičen material in je zato neodporen na toploto, mu to odpornost povečajo še z dodatkom kemijskega zamreževalca.

Slabost postopka je zopet nehomogen material ki ima delno odprte celice in zato delno vpija vlago.

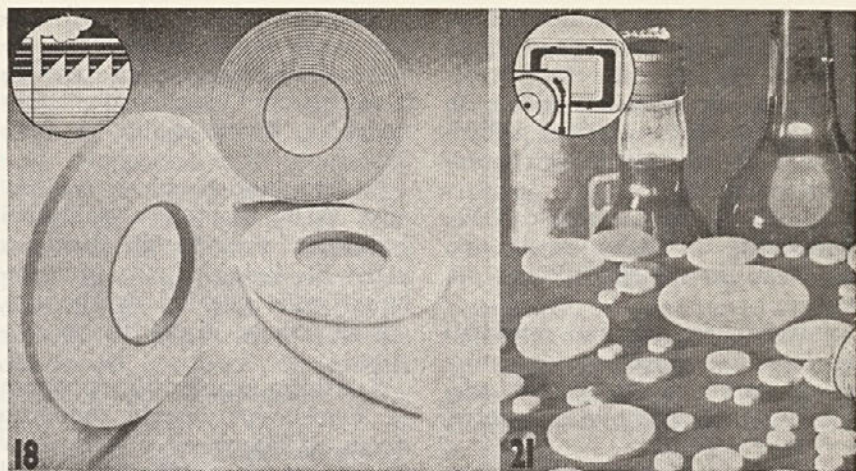
3. SEKISUI postopek

To je najnovejši patentirani postopek, ki ga je razvila Japonska firma Sekisui in ga v obliki licence oziroma vlaganja kapitala prodala v Evropo in Ameriko. Postopek je podoben Furukawa postopku le da se kot zamreževalc ne uporablja kemijska snov, ampak hitri elektroni.

Folija, ki ima primešan penilec in polnila se po obsevanju s hitrimi elektroni, peni v posebni penilni peči, ki omogoča trodimenzionalno ekspanzijo plinov. Celice so izredno majhne in homogeno razporejene, zato je folija zelo mehka in ima enakomerne lastnosti. Folija ima popolnoma zaprte celice in je po svojih lastnostih zelo podobna gumi.

PE pena ima široko uporabo kot izolacijski tesnilni material in kot nosilni material za razne samolepljive folije. Kot izolacijski material se uporablja v avtomobilski industriji in v gradbeništvu. Zaradi elastičnosti je PE pena našla uporabo tudi pri embaliranju občutljivih instrumentov in celo pri izdelavi smučarskih čevljev. Ker je lažja od vode in je ne propušča služi za konfekcioniranje oblačil za vodne športe.

Za našo DO je najpomembnejša uporaba te pene za proizvodnjo samolepilnih montažnih trakov, tesnilnih trakov itd. Široko uporabo ima PE pena tudi v Jugoslaviji, kjer smo jo doslej uvažali. Po raziskavi tržišča smo ugotovili, da jo porabi avtomobilska industrija 250 ton letno, industrija zamaškov 65 ton, čev-

ljarska industrija 30 ton, samolepilni trakovi 25 ton. Pri uporabi ne smemo pozabiti tudi gradbeništvu, ki že sedaj porabi 40 tisoč ton raznih penjenih materialov.

Ker je izdelek tržno zelo zanimiv in ker smo ga že uporabljali v Aeru za proizvodnjo samolepilnega tesnilnega traku (Aeromont) in folije za radiatorje, smo se leta 1981 odločili, da razvijemo tehnologijo za izdelavo take pene tudi v DO Aero.

Ker nismo imeli doma niti osnovne surovine in ne aparatov, smo se povezali s KIBK v Ljubljani. Odločili smo se, da bomo razvili SEKISUI postopek za penjenje, zato smo potrebovali ekstruder, zamreževalnik in penilno peč. Navezali smo poslovne stike z raznimi partnerji v Jugoslaviji in pričeli razvijati tehnologijo po postopku, ki bi vam ga na kratko opisali.

1. Priprava osnovne surovine

Polietilenu je potrebno primešati razne dodatke, kot so sredstva za penjenje, polnila, aktivatorje in barvila. To mešanico bomo izdelali v obliki granulata.

2. Ekstruzija folije

Granulat je potrebno oblikovati v folijo z enakomerno debeli-

no, homogenostjo in gladkostjo. To storimo z ekstruderjem, ki smo ga dobili v uporabo pri izdelovalcih plastike.

3. Zamreževanje folije

To je predstavljalo za nas največji problem, saj smo mislili, da bomo morali folijo zamreževati v tujini in tako zopet plačevati drage usluge v devizah. Vendar pa je tovarna kablov v Svetozarevu uvozila za svoje potrebe, tudi za nas primeren obsevalnik in nam ga bo odstopila s tem, da delno preuredimo tudi del svojih kapacitet.

4. Penjenje folije

To je faza, ki je najpomembnejša za kvaliteto folije in je zato tudi najbolj zahtevna. Ker bi bilo zelo negospodarno graditi veliko penilno peč, smo se v povezavi s Klimo iz Celja odločili, da izdelamo polindustrijsko penilno peč, ki bo kopija velike peči.

Peč je že izdelana in računamo, da bomo proti koncu leta že lahko polindustrijsko izdelovali PE peno v obliki folije v širini 30 cm.

Marjan Grašič

BITI OBVEŠČEN

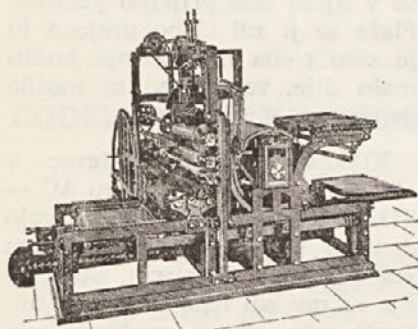
POMENI TUDI OBVEŠČATI

TISKARSTVO IN GRAFIKA

(Nadaljevanje iz št. 2—3-1983)

V prejšnji številki smo čitali o razvoju tipografije in o prvih odtiskovalnicah, ki so jih uporabljali v stavnicah vse do izuma tiskarskega stroja. O tem pa v tej številki.

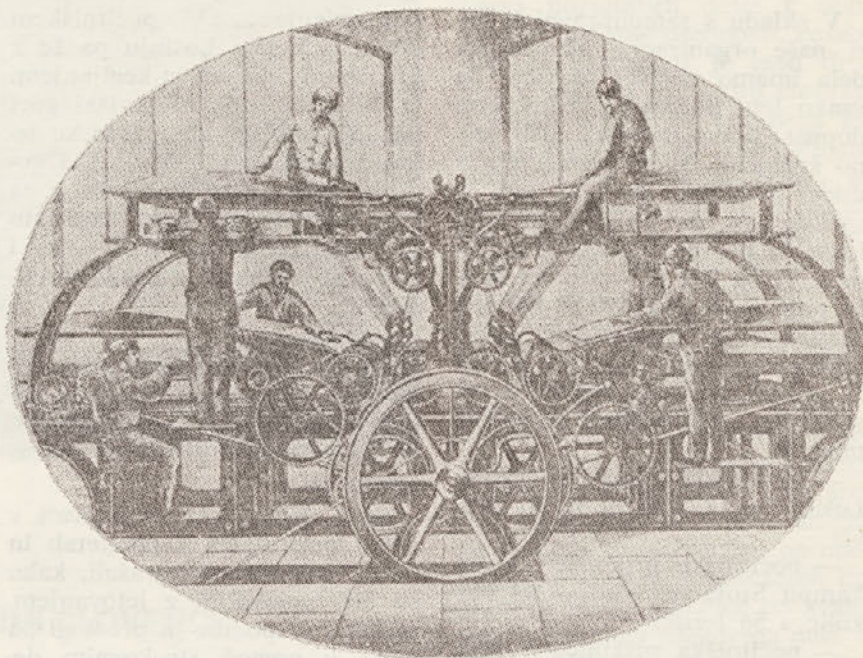
Prvi tiskarski stroj je izumil v letu 1804 Friedrich Koenig v Prusiji (Nemčija), v letu 1811, torej sedem let kasneje pa isti izumitelj še prvi brzotiskalni stroj.

Koenigov prvi brzotiskalni stroj iz leta 1811

Tiskovna forma se je avtomatsko premikala in odmikala od tiskala, pri tem pa jo je vrsta z usnjem prevlečenih valjev, ki so barvo zajemali iz posebnih posod, nabarvala. Ta tiskarski stroj ki ga je poganjala para, je bil, razen vlaganja in izlaganja papirja na tiskalu, povsem avtomatičen. Naslednja leta je Koenig izdelal tiskarski stroj, na katerem je bila tiskovna forma pritrjena na tiskovno ploščo, ki se je premikala naprej pod valje za nabarvanje, nato pa še pod valj, preko katerega je bil napet papir.

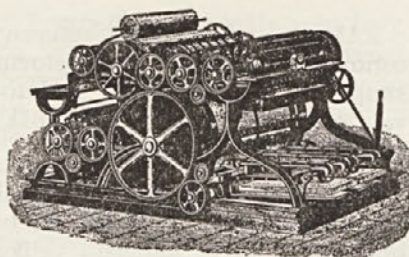
Seveda so se nadaljnji izumi oziroma izpopolnitve tiskarskih strojev vrstile drugo za drugo. Tako je — spet Koenig — v letu 1817 izdelal prvi dvoturni tiskarski stroj. V letu 1817 pa sta Koenig in Bauer ustanovila prvo tovarno strojev v Würzburgu, kjer je tovarna še danes.

V letu 1816 je Anglež Edward Cowper patentiral postopek ukrivljanja stercotipskih tiskovnih plošč za tiskanje na rotacijskih strojih. Še istega leta sta konstruktorja prvih tiskarskih strojev izdelala prvi tiskarski stroj, ki je tiskal po obeh straneh istočasno.

Prvi zaklopni stroj sistema »Liberty« sta izdelala leta 1850 Degener in Weiler — nemška izseljenca v Ameriki.

Prvi uporabljeni rotacijski stroj je izdelal leta 1862 Američan William Bullock v Philadelphiji, ki ga je kasneje — v letu 1869 še izpopolnil.

Bullockov tiskalni stroj iz leta 1869.

In kakšni so bili modernejši tiskarski stroji prejšnjega stoletja? To najbolj nazorno prikaže slika štiridelnega hitrotiskalnega

stroja za prvi in drugi tisk, kakršnega so imeli okrog leta 1870 do 1880. Slika je iz Nemškega muzeja iz Münchna.

Vzporedno z razvijanjem tiskarskih strojev pa je seveda treba slediti še tistim izumom, ki so nujno spreminjali tiskarstvo.

Izdelovanje galvanov je prvi odkril zdravnik Luigi Galvani (okrog l. 1789), po katerem imajo te vrste klišeji tudi ime. Prve poskuse za izdelavo klišejev po tem postopku je izvedel leta 1837 Jacobi. Praktični pomen za knjižni tisk pa je galvanoplastika šele leta 1840 z Murrayevim izumom s posipanjem grafitnega praška je napravil neprevodne snovi prevodne.

Stereotype (razmnožke stavka, črtnih klišejev itd.) iz umetne gume »Semperit« je izumil Dunajčan Trötz Müller leta 1938.

Kamnotisk je izumil Nemeec Alois Senenfelder v letu 1796, prvi dobro uporabljeni litografski stroj si je skonstruiral šele 22 let kasneje. Prvi kamnotiskarski stroj pa je izdelal leta 1851 Georg Sigl na Dunaju.

(Nadaljevanje na 43. str.)

POČITNICE V NAŠIH OBJEKTIH

V skladu s samoupravnimi akti naše organizacije združenega dela imamo delavci pravico, da vsako leto koristimo redni letni dopust. Dnevi dopusta niso ravno številčni, če se primerjajo z dnevi prebitimi na delu, zato si vsakdo želi, da jih izkoristi čim boljše in po možnosti tudi najceneje. Naša DO že vrsto let izloča precejšnja sredstva za nakupe razširitve oz. obnavljanja počitniških kapacitet. Rezultati so zelo ugodni saj razpolagamo z naslednjimi počitniškimi kapacitetami:

— Počitniški dom na Velem Lošinj z 18 sobami in 61 ležišči

— počitniške prikolice v avtokampu Stoja pri Puli — 14 prikolic s 56 ležišči

— počitniška prikolica v Podčetrtku s 4 ležišči

— počitniška stanovanja v Červarju — 5 stanovanj z 19 ležišči

— depandansa v Kranjski gori — 4 sobe z 10 ležišči

— depandansa na Golteh — 3 sobe z 9 ležišči

CENE POČITNIŠKIH KAPACITET

1. Dom v Lošinj domači: 400 din odrasli, 240 din otroci 3—10 let; tuji: 632 din odrasli, 380 din otroci 3—10 let

2. Stanovanja Červar: triposteljno stanovanje 360 din če stanovanje koristijo dve družini + 25 procentov — 450 din; štiriposteljno stanovanje 480 din — 600 din; petposteljno stanovanje 600 din — 750 din.

3. Avtokamp »Stoja« Pula in Podčetrtek — Poč. hišica 290 din.

4. Depandansa Golte v zimski sezoni 110 din, v letni sezoni 90 din.

5. Depandansa Kranjska gora v zimski sezoni 115 din, v letni sezoni 95 din.

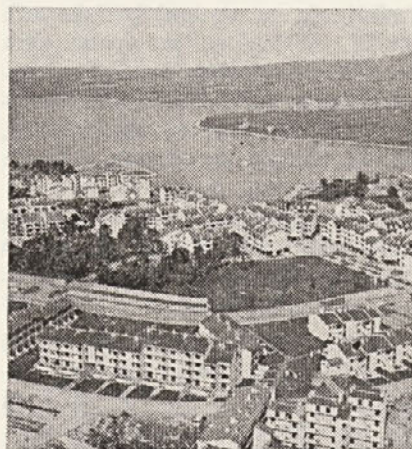
Oddih v teh kapacitetah pa si lahko popestrimo z dodatnimi zabavami in rekreacijskimi aktivnostmi kot so ples, plavanje, odbojka, balinanje, jadrnanje, tek,

kolesarjenje... V počitniškem domu v Velem Lošinj pa še z namiznim tenisom in kegljanjem.

V depandansi v Kranjski gori pa so možnosti za planinske izlete in ture, saj je Kranjska gora odlično izhodiščno mesto za ie-te. Sama Kranjska gora pa nam s svojimi rekreacijskimi objekti nudi vse možnosti za aktiven odih.

V depandansi na Golteh pa si lahko delavni človek resnično odpočije v tišini gorskega sveta, poleti ob nabiranju gob, borovnic in malin, pozimi pa ob prijetnem smučanju.

Naše delavce, ki so letovali v naših počitniških kapacitetah in izven njih smo povprašali, kako so bili zadovoljni z letovanjem. Njihove pripombe in predlogi pa bodo v pomoč strokovnim delavcem pri pripravah za letovanje v prihodnji sezoni.

Červar

RAMŠAK Cvetka — referent osnovnih sredstev v Delovni skupnosti skupnih služb je letovala s svojo družino v počitniški prikolici v Stoji pri Puli.

Na letovanje so ji ostali sami prijetni spomini. Meni pa, da bi bilo bolje, ko bi namesto velike količine posode, v prikolice namestili žar, saj bi bili tako počitniški večeri še prijetnejši.

PAVIČ Mira — materialni knjigovodja v Delovni skupnosti skupnih služb je z družino leto-

vala v počitniškem domu v Lošinj.

S svojim dopustom v počitniškem domu so bili vsi člani družine zadovoljni saj je kraj lep, hrana dobra in osebje zelo prijazno. Res pa je, da je dom zelo potreben adaptacije saj so sobe bolj slabe. Vendar nje in njenih domačih to ne odvrča od želje, da bi še letovali v Lošinj.

GOBEC Danica — samostojni referent v nabavi — TOZD Tržnje je letovala v počitniškem stanovanju v Červarju.

Stanovanje se ji zdi lepo in so se v njem zelo prijetno počutili. Plaža se ji zdi slabo urejena in je zato treba na kopanje hoditi malo dlje, vendar to ni motilo prijetnega dopustovanja.

KOŠEC Anton — delavec v skladišču surovin v obratu AC — TOZD Kemija Celje je s svojo družino letoval v počitniškem stanovanju v Červarju. Stanovanje se mu zdi lepo, dnevi so bili vroči tako, da so preživeli zelo lep dopust. Najbolj zadovoljni pa so bili otroci.

KOZMUS Štefanija, pravnica v pravni službi — Delovna skupnost skupnih služb je s svojo družino letovala v Stoji pri Puli, v počitniški prikolici.

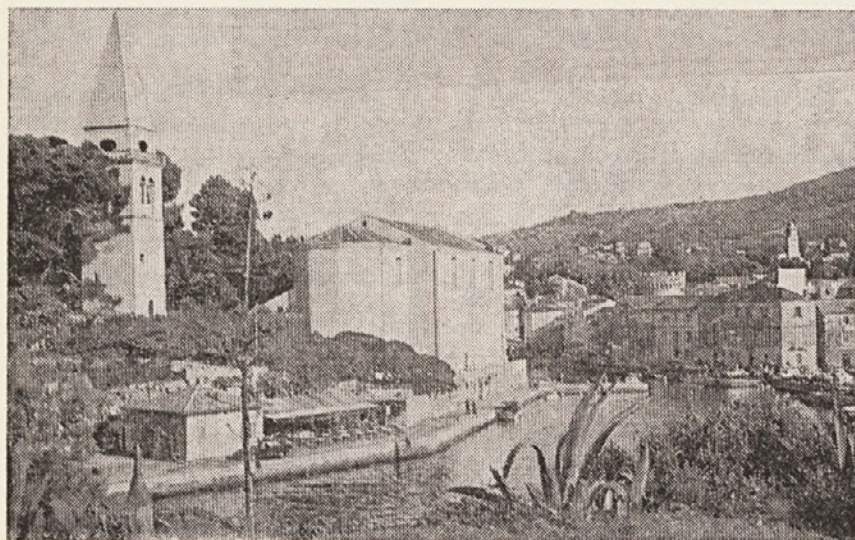
Prikolica je bila lepo urejena in dobro opremljena. Srečo so imeli tudi z vremenom tako, da so se zadovoljni vrnili domov.

DOBERSEK Danica — dolgoletni planer v službi plana in analiz — Delovna skupnost skupnih služb je z družino letovala v počitniškem domu v Lošinj.

Dopusta se bodo radi spominjali saj so v Lošinj preživeli zelo prijetne dneve. Tokrat je bilo letovanje popestrjeno predvsem za otroke s tako imenovanimi igrami brez meja, ki so bile za otroke izredno lepo doživetje. Dom je seveda dotrajan in zelo potreben adaptacije. Hrana je bila dobra vendar je bil jedilnik precej monoton, seveda pa po tako ugodni ceni ne bi mogli le-

tovati v kakšnem hotelu. Povedala je tudi, da so delavci v domu izredno ustrežljivi in prijaz-

ni, tako da s tem veliko prispevajo k prijetnemu počitniškemu vzdušju.

Veli Lošinj

SODELOVANJE Z ZAMEJSKIMI SLOVENCMI

24. junija 1983 smo se zopet srečali z zamejskimi Slovenci. Tokrat na Bregu pri Trstu.

Na pot sta odpotovali dve moški ekipi in ena ženska. Priprave in izbira za sodelovanje na športnem področju so bile tokrat izredno burne, saj ima Aero trenutno kar precej nogometišev viška, predvsem če gre za igranje v tujini. Enkratno priložnost je bilo pač potrebno izkoristiti. Pri ženski ekipi, ki je nastopila v odbojki, ni bilo težav, kajti ženske so na športnem področju, vsaj kar se tiče Aera — vedno deficitarne.

Odhod je bil izredno vroč. Prava poletna vročina je že konec junija prispevala svoje. Vožnja je bila kolikor toliko ugodna, pa tudi hitro je minila. V Kozini nas je čakal neutrudni športni delavec, izredno poznan med zamejskimi Slovenci. Živi pa v Kozini. Seveda smo od njega takoj zahtevali varnostno oceno (zlasti ženske). Srečanje je bilo namreč prav v času italijanskih volitev, kaj pa se je takrat dogajalo v Trstu in okolici pa vsi že dobro vemo. Moram reči, da mi

osebno nismo čutili tedanjih razmer.

Prvo srečanje je bilo v nogometu, ko so igrali mlajši. Dobili so ga domačini. Drugo tekmo so igrali starejši člani in prepričljivo so zmagali Aerovci.

Ženske smo se pomerile z rekreativno ekipo Brega v odbojki. Srečanje je bilo dokaj zanimivo. Tekma pa je bila zaključena v poznih večernih urah v korist domačink.

Ob prijetni večerji so se stiki poglobili, obljubili smo še, da se bomo še srečali.

Prespali smo v prijetnem hotelu, katerega lastniki so Slovenci. Seveda smo morali nato v soboto po nakupih v Trst, ki pa nas je šokiral. Zlasti s svojimi cenami.

Ob povratku smo ženske (kaj so počeli moški v drugem kombiju ne vem) že pred prehodom čez mejo iz srca zapele: »Slovenija, od kod lepote tvoje...« in to pot smo dobesedno čutile isto, kar smo zapele.

Janja Završnik

DELAVEC IN REKREACIJA

Športna aktivnost lahko prispeva pomemben delež k oblikovanju celotne osebnosti. Posebnost te aktivnosti je med drugim v tem, da pri vzgoji človeku pravičen odnos do telesnega gibanja tudi v težjih okoliščinah. Kdor se ne mara naprezati, se bo ustavil sredi poti in bo odnehal, športno vzgojen človek bo delal, hodil, kolesaril do zastavljenega cilja in bo čutil zadoščenje, ko bo naloga opravljena. Zaveda se, da je sleherni gibalna aktivnost prispevek k večji kondiciji in da ob delu, umskem in telesnem, ki ga opravlja z veseljem, postaja iznajdljiv, natančen, vztrajen ter hkrati tudi srečen. Delavca, ki se v prostem času ukvarja z rekreacijo, ne ocenjujemo po številu doseženih diplom in plaket, marveč po kvaliteti in rednosti njegovega dela v proizvodnji. Delavci — rekreativci redkeje izostajajo pri delu zaradi bolehnosti. Peter Svet

TISKARSTVO IN GRAFIKA (Nadaljevanje z 41. str.)

Črtne klišeje po risanih predlogah je izumil Francoz Firmin Gillot okoli l. 1848. V letu 1850 je njegov sin pri izdelavi črtnih klišejev prvi uporabil fotografijo in s tem izumil fotokemični črtni kliše, to je izjedkano cinkovo ploščo.

Rasterski kliše (— avtotipijo) kliše po fotografiji je izumil l. 1882 münchenski bakrorezec in cinkograf Georg Meisenbach.

Fotografijo, ki je razen drugega omogočila tudi foto-kemično, hitro in zanesljivo izdelovanje klišejev, sta izumila l. 1837 Daguerre in Niepce.

Patent za kromolitografijo (večbarvno ročno litografijo) je prvi prijavil Senefelderjev učenec Engelmann l. 1837 v Parizu.

Bakrotisk (z ramljem) pa je izumil Čeh Karel Klič v letu 1893. (Nadaljevanje prihodnjič)

Stane Lovrenčič

naš aero 43

ŠE O TEKMOVANJU GASILCEV PAPIRNE INDUSTRIJE SLOVENIJE

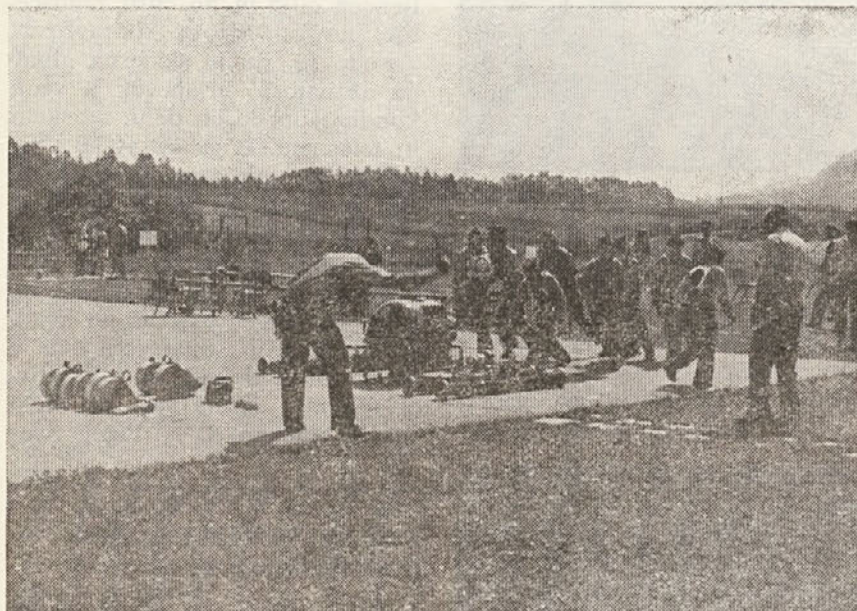
V začetku marca smo poslali razpis za republiško tekmovanje gasilcev papirne industrije Slovenije. Razpis se ujema z razpisom RGZ Slovenije za predkongresno tekmovanje. Razpis so prejele vse tovarne papirne industrije Slovenije. Rok za prijave je bil 15. V. Ker v naši tovarni

Tekmovanje je potekalo v lepem vremenu na dobro pripravljenem terenu. Pred tekmovanjem je imel predsednik delavskega sveta tov. Dimc Niko pozdravni nagovor potem pa je predal besedo predsedniku OGZ Ljubljana-Siška tov. Janezu Škrbincu. Sektorski poveljnik za in-

in 63 gasilk ter 7 praporov, nato pa ga je prosil za uradni začetek tekmovanja.

Tekmovanje se je odvijalo po pripravljenem programu. Dogovorili smo se, da vsako društvo pripelje tudi republiškega gasilskega sodnika, ker pa mora biti na takem tekmovanju čez 20 sodnikov smo za pomoč prosili OGZ Ljubljana-Siška. Iz naše OGZ je tako prišlo 12 sodnikov tako, da je tekmovanje potekalo hitro pa tudi v A in B komisiji so bili dobro pripravljeni, tako da smo tudi rezultate dobili zelo hitro.

Po kosilu je bila razglasitev rezultatov (ki so bili objavljeni v prejšnji številki Našega Aera), prijateljski pomenki pa so se zavlekli v popoldanske ure. Mnenje je, da je bilo tekmovanje dobro pripravljeno, da je športno potekalo in, da smo dosegli prilično dobre rezultate.

ni primerne prostora za tekmovanje pa tudi obrat družbene prehrane nima tako velikih kapacitet, smo prosili vodstvo celodnevne osnovne šole Tine Rožanc iz Zg. Pirnič za pomoč. Dogovorili smo se za igrišče, dvorišče in jedilnico, šolske kuharice pa so nam skuhale kosilo.

Nekatere tovarne so nam pravočasno poslale prijave, nekatere so nas telefonično obvestile, dve pa sta prijavi svoji desetini dva dni pred tekmovanjem. Aero iz Šempetra pa je dva dni pred tekmovanjem telefonično sporočil, da se njihovi desetini ne moreta udeležiti tekmovanja.

Iz Brestanice TOZD Đuro Salaj iz Krškega je prijavilo moško in žensko desetino, vendar jih na tekmovanje ni bilo pa tudi odjavili se niso.

dustrijo tov. Karlo Frahm je predal raport tov. Dimcu in povedal, da je v stroju 135 gasilcev

Marija Podvez

INOVACIJSKA DEJAVNOST V DO AERO V LETU 1982 IN LETU 1983

V letu 1982 smo imeli v DO Aero registriranih 64 predlogov. Z uporabo inovacij je bila v tem letu dosežena gospodarska korist v višini 34,482.975 din. Medtem ko je bilo leto 1981 po prijavah inovacijskih predlogov rekordno (124 predlogov), pa v letu 1982 beležimo sorazmerno velik padec v množičnosti.

Ugotovimo tudi lahko, da je v inovacijsko dejavnost vključenih še premalo delavcev. Vzrokov za to je več, moramo pa jih iskati tudi v dejstvu, da prave motivacije za široko vključevanje delavcev ni. Potrebna je več neposrednega angažiranja vodstvenih in vodilnih delavcev. Iz analize je razvidno, da je večina inovacijskih predlogov na nivoju tehničnih izboljšav in koristnih predlogov, višje oblike so zelo redke in če se pojavijo jih težko izpeljemo do konca. Premalo je tudi inovacijskih predlogov, ki so plod skupinskega dela, zato bomo morali v bodoče spodbujati prav ta način. Podatki iz analize kažejo, da dosti predlogov ni realiziranih in tudi pot od prijave do realizacije je občutno predolga. Verjetno bo kazalo v Pravilnik o inovacijski dejavnosti vnesti tudi področje nagrajevanja nosilcev realizacije inovacije.

V organiziranosti inovacijske dejavnosti in ustreznem spodbujanju imamo še veliko rezerv, ki jih moramo s skupnimi močmi poiskati in uresničiti v praksi.

V trenutnih razmerah je najboljša stimulacija za večino inovatorjev denarna nagrada, ki pa mora biti primerno velika in ažurno izplačana. Seveda pa si moramo kot eno od nalog v prihodnosti zadati iskanje novih oblik nagrajevanja inovatorjev (npr. nagradni dopusti, dopolnilno izobraževanje ipd.).

PREGLED INOVACIJSKE DEJAVNOSTI V DO AERO (BREZ TOZD TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA MEDVODE) V LETU 1982

1. ŠTEVILO INOVACIJ

V letu 1982 je bilo v DO Aero prijavljenih 58 inovacijskih predlogov, ki so v naslednji tabeli prikazani po

vrstah inovacij, skupaj z 20 zavrženimi in predlogi, ki so še v postopku.

Vrsta inovacijskega predloga	Število	Struktura
Izum	—	—
Tehnična izboljšava	13	28,40 %
Koristni predlog	29	50,00 %
V postopku (neopredeljeno)	10	17,25 %
Zavrženo	6	10,35 %
Skupaj	58	100 %

Naslednja tabela prikazuje strukturo inovacij glede na možnega uporabnika inovacije in ocenitve komisij.

TOZD oz. DSSS (potencialni uporabnik)	Število predlogov	Positivno ocenjenih	Zavrženih	V postopku
TOZD Kemija Celje	28 (48,28 %)	20	1	7
TOZD Kemija Šempeter	6 (10,34 %)	6	—	—
TOZD Grafika	16 (27,58 %)	12	3	1
TOZD Trženje	2 (3,47 %)	—	1	1
DSSS	3 (5,18 %)	1	1	1
DO	3 (5,18 %)	3	—	—
Skupaj	58 (100 %)	42	6	10

2. ŠTEVILO AVTORJEV INOVACIJ

V letu 1982 je 64 avtorjev prijavilo 58 inovacijskih predlogov. Pregled teh avtorjev po TOZD — DSSS je prikazan v naslednji tabeli:

TOZD oz. DSSS	Število	Struktura
Kemija Celje	25	39,06 %
Kemija Šempeter	6	9,37 %
Grafika	14	21,88 %
Trženje	4	6,25 %
DSSS	15	23,44 %
Skupaj DO	64	100 %

Kvalifikacijska struktura avtorjev inovacijskih predlogov, ki so bili prijavljeni v letu 1982, je prikazana v naslednji tabeli:

Strokovna izobrazba	Število	Struktura
Visoka	11	17,19 %
Višja	7	10,94 %
Srednja	15	23,44 %
VK	21	32,80 %
KV	2	3,13 %
PK	8	12,50 %
Skupaj	64	100 %

3. ČASOVNI POTEK OCENJEVANJA INOVACIJ

V spodnji tabeli je prikazana analiza celotnega časovnega poteka ocenjevanja inovacijskih predlogov po fazah ocenjevanja.

Faza ocenjevanja	Časovno obdobje v koledar. dneh	
	minimalno	povprečno maksimalno
Od prijave inovacije do izdaje naloga strokovni komisiji	0	5 230
Od izdaje naloga strokovni komisiji do njenega sklepa	1	59 324
Od sklepa strokovne komisije do sklepa komisije za inovacije v TOZD oziroma DSSS	9	67 360

Izračunana čista gospodarska korist v letu 1982 znaša 14,295.143 din in to iz naslova izkoriščanja tehničnih izboljšav in koristnih predlogov iz leta 1982. Iz naslova izkoriščanja tehničnih izboljšav in koristnih predlogov iz prejšnjih let pa znaša gospodarska korist 2,793.645 din.

Denarna nadomestila avtorjem inovacijskih predlogov prijavljenih v letu 1982 znašajo:

Akontacije	40.035,60
Enkratna nadomestila oz. izračuni glede na višino čiste gospodarske koristi	340.794,60
Skupaj	380.830,20

PREGLED INOVACIJSKE DEJAVNOSTI V TOVARNI CELULOZE IN PAPIRJA MEDVODE V LETU 1982

V letu 1982 je bilo v naši temeljni organizaciji prijavljenih sedem inovacijskih predlogov. Komisija za inovacije je en inovacijski predlog zavrnila na osnovi utemeljene obrazložitve, da za obravnavani problem enostavne oziroma poceni rešitve ni; štiri inovacijske predloge je sprejela, dva predloga pa sta še v postopku. Okvalifikacija inovacijskih predlogov je podana v naslednji tabeli:

Vrsta inovacije	Število	Struktura
Izum	—	—
Tehnična izboljšava	2	33,3 %
Koristen predlog	2	33,3 %
Še v postopku	2	33,3 %
Skupaj	6	100,0 %

Sedem inovacijskih predlogov je prijavilo 35 avtorjev, štiri inovacijske predloge, katere je komisija pozitivno ocenila pa je prijavilo 29 avtorjev.

Omeniti velja, da je samo pri eni tehnični izboljšavi (»Zamenjava uvožene celuloze Sa iglavcev z domačo celulozo Sa listavcev«) sodelovalo kar 24 delavcev, saj je bilo potrebno za realizacijo s to inovacijo zastavljenega cilja veliko študija, dela in volje; zato ni čudno, da je bilo potrebno znanje tako velikega števila delavcev iz proizvodnje papirja in celuloze, laboratorija za papir, kot tudi delo vodij priprave snovi in strojevodij papirnega stroja.

priloga 2

Posebno pozornost zasluži tudi dejstvo, da je npr. en delavec sodeloval kar pri štirih inovacijskih predlogih.

Kvalifikacijska struktura avtorjev prijavljenih inovacijskih predlogov je naslednja:

Kvalifikacijska skupina	Število	Struktura
Visoka	5	14,3 %
Višja	—	—
Srednja	9	25,7 %
VK in KV	20	57,1 %
PK in NK	1	2,9 %
Skupaj	35	100,0 %

Kvalifikacijska struktura avtorjev pozitivno ocenjenih inovacijskih predlogov pa je naslednja:

Kvalifikacijska skupina	Število	Struktura
Visoka	5	17,2 %
Višja	—	—
Srednja	9	31,0 %
VK in KV	14	48,3 %
PK in NK	1	3,4 %
Skupaj	29	100,0 %

Izračunana čista gospodarska korist v letu 1982 znaša 17,194.187,10 din in sicer iz naslova izkoriščanja tehničnih izboljšav in koristnih predlogov iz leta 1982 v znesku 15,915.441 din, iz naslova izkoriščanja tehničnih izboljšav iz prejšnjih let pa 1,278.746,10 din.

Iz ugotovljene čiste gospodarske koristi znašajo denarna nadomestila skupaj 346.026,60 din — za inovacijske predloge iz leta 1982 pa 280.595 din, iz prejšnjih let pa 65.431,60 din. V celotno ugotovljeni čisti gospodarski koristi za leto 1982, predstavljajo denarna nadomestila 2,01 odstotka.

ANALIZA INOVACIJSKE DEJAVNOSTI V DO AERO V PRVEM POLLETJU 1983

1. STEVILO INOVACIJ

V prvem polletju 1983 so delavci DO Aero (brez TOZD tovarna celuloze in papirja Medvode) prijavili 51 inovacijskih predlogov, ki so v spodnji tabeli prikazani po vrstah inovacij, skupaj z zavrženimi in predlogi, ki so še v postopku.

Vrsta inovacijskega predloga	Število	Struktura
Izum	—	—
Tehnična izboljšava	16	31,38 %
Koristen predlog	9	17,65 %
Še v postopku (neopredeljeno)	3	45,10 %
Zavrženo	3	5,87 %
Skupaj	51	100 %

Naslednja tabela prikazuje strukturo inovacij glede na možnega uporabnika in ocenitve komisij.

TOZD oz. DSSS (potencialni uporabnik)	Število predlogov	Pozitivno ocenjenih	Zavrženo	V postopku
TOZD Kemija Celje	9 (17,65 %)	7	—	2
TOZD Kemija Šempeter	17 (33,34 %)	5	—	12
TOZD Grafika	22 (43,14 %)	10	3	9
DSSS	1 (1,97 %)	1	—	—
TOZD Trzenje	0 (0 %)	—	—	—
DO	2 (3,90 %)	2	—	—
Skupaj	51 (100 %)	25	3	23

2. STEVILO AVTORJEV INOVACIJ

V prvem polletju 1983 je 48 inovatorjev prijavilo 51 predlogov. Pregled teh avtorjev po TOZD oziroma DSSS je prikazan v naslednji tabeli:

TOZD oz. DSSS	Število	Struktura
Kemija Celje	8	16,67 %
Kemija Šempeter	12	25,00 %
Grafika	15	31,25 %
Trženje	2	4,17 %
DSSS	11	22,91 %
Skupaj	48	100 %

Kvalifikacijska struktura avtorjev inovacijskih predlogov, ki so bili prijavljeni v prvem polletju 1983 je naslednja:

Strokovna izobrazba	Število	Struktura
Visoka	2	4,17 %
Višja	5	10,42 %
Srednja	14	29,17 %
VK in KV	24	50,00 %
PK in NK	3	6,24 %
	48	100 %

3. ČASOVNI POTEK OCENJEVANJA INOVACIJ

V spodnji tabeli je prikazana analiza celotnega časovnega poteka ocenjevanja inovacijskih predlogov po fazah ocenjevanja.

Faza ocenjevanja	Časovno obdobje v koledar. dnevih		
	minimalno	povprečno	maksimalno
Od prijave inovacijskega predloga do izdaje naloga strokovni komisiji za ocenitev	0	2	12
Od izdaje naloga strokovne komisije do njenega sklepa o ocenitvi	1	9	54
Od sklepa strokovne komisije do sklepa komisije za inovacije v TOZD oziroma DSSS	9	14	66

V tabeli (na naslednji strani) je prikazan podrobnejši pregled inovacijskih predlogov prijavljenih v prvem polletju 1983.

4. ČISTA GOSPODARSKA KORIST

Izračunov za čisto gospodarsko korist za predloge prijavljene v 1. polletju 1983 ni bilo.

5. NADOMESTILA IN AKONTACIJE

V spodnji tabeli so prikazana nadomestila in akontacije za inovacijske predloge, ki so bili prijavljeni in pozitivno rešeni v prvem polletju 1983.

Vrsta nadomestila oziroma akontacije	Število inovacij	Vrednost nadomestil oziroma akontacij
Nadomestila za tehnične izboljšave z izračunano gospodarsko koristjo	9	36.571,50
Nadomestila za koristne predloge z izračunano gospodarsko koristjo	3	4.063,50
Nadomestila za tehnične izboljšave z nedoločeno gospodarsko koristjo	6	71.093,75
Nadomestila za koristne predloge z nedoločeno gospodarsko koristjo	6	18.252,50
Skupaj	24	129.981,65

Za eno tehnično izboljšavo ni bila izračunana akontacija, ker je več avtorjev in akontacija po mnenju strokovne komisije ne bi bila spodbudna.

PREGLED INOVACIJSKIH PREDLOGOV PRIJAVLJENIH V I. POLLETJU 1983 (do 30. 6. 1983)

Šifra Šifra inovacije Uporabnik	Časovno obdobje v koledarskih dneh				Skupaj	Sklep komisije za inovacije v IOZD oz. DSSS	Vrsta inovacije realizacija	Akontacija (v din)	Čista gospodarska korist	Nadomestilo (din)
	Od prijave do izdaje naloga strok. komisije	Od izdaje naloga do sklepa strok. komisije	Od sklepa strokovne komisije do sklepa kom. za inovacije v IOZD oz. DSSS							
1/83 TKC	3	18	10	31	s	TI—da	4863,50	—	—	
2/83 TG	3	3	11	17	s	KP—ne	—	—	2710	
3/83 TG	1	4	11	16	z	—	—	—	—	
4/83 TKŠ	2	54	30	86	s	TI—da	—	—	13545	
5/83 TG	1	4	11	16	s	KP—ne	—	—	1354,50	
6/83 TG	1	22	—	—	VP	—	—	—	—	
7/83 DO	1	15	66	82	s	TI—da	—	—	13545	
8/83 TG	1	4	11	16	s	KP—ne	—	—	1354,50	
9/83 TG	1	6	9	16	s	TI—ne	4063,50	—	—	
10/83 TKŠ	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
11/83 TKC	1	18	10	29	s	KP—ne	1354,50	—	—	
12/83 TKŠ	1	2	28	31	s	TI—ne	4063,50	—	—	
13/83 TG	—	10	45	55	s	TI—da	4063,50	—	—	
14/83 TKC	—	15	22	27	s	TI—da	—	—	13545	
15/83 TG	—	16	33	49	s	TI—da	—	—	10158,75	
16/83 TG	3	3	39	45	s	TI—da	—	—	—	
17/83 DO	—	14	41	55	s	TI—da	4063,50	—	—	
18/83 TG	—	32	11	43	z	—	—	—	—	
19/83 TG	7	1	27	35	s	TI—ne	4063,50	—	—	
20/83 DSSS	—	8	36	44	s	KP—da	—	—	2000	
21/83 TKŠ	5	35	18	58	s	TI—ne	4063,50	—	—	
22/83 TKŠ	5	35	18	58	s	TI—da	—	—	10832	
23/83 TG	3	17	—	—	VP	—	—	—	—	
24/83 TKŠ	3	—	—	—	VP	—	—	—	—	
25/83 TKŠ	3	35	18	57	s	KP—ne	—	—	4063,50	
26/83 TKŠ	3	—	—	—	VP	—	—	—	—	
27/83 TKŠ	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
28/83 TKŠ	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
29/83 TKŠ	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
30/83 TKŠ	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
31/83 TG	12	1	11	24	Z	—	—	—	—	
32/83 TG	12	1	11	24	s	TI—da	4063,50	—	—	
33/83 TKC	—	12	—	—	VP	—	—	—	—	
34/83 TG	—	20	12	32	s	KP—da	—	—	6770	
35/83 TKC	3	8	14	25	s	KP—ne	1354,50	—	—	
36/83 TKŠ	4	—	—	—	VP	—	—	—	—	
37/83 TKŠ	4	—	—	—	VP	—	—	—	—	
38/83 TKŠ	4	—	—	—	VP	—	—	—	—	
39/83 TKŠ	4	—	—	—	VP	—	—	—	—	
40/83 TKŠ	4	—	—	—	VP	—	—	—	—	
41/83 TKC	2	4	7	13	s	TI—ne	4063,50	—	—	
42/83 TKC	6	6	2	14	s	KP—da	1354,50	—	—	
43/83 TKC	—	8	26	34	s	TI—ne	—	—	9468	
44/83 TG	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
45/83 TG	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
46/83 TG	3	—	—	—	VP	—	—	—	—	
47/83 TKC	1	8	—	—	VP	—	—	—	—	
48/83 TG	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
49/83 TG	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
50/83 TG	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	
51/83 TG	1	—	—	—	VP	—	—	—	—	

Naš aero št. 4, avgust 1983

priloga — priloga — priloga — priloga — priloga -- priloga — priloga — priloga — priloga

priloga 4

PRVIČ PO POTEH SLOVENSKE TRANSVERZALE

Ko sem prvič bral o slovenski transferzalni poti, to je bilo leta 1955, sem se takoj odločil, da jo bom tudi sam prehodil. Ne samo zato, da osvojim oštevilčeno transferzalno značko. To bi me pripravilo do tekanja po hribih, kar pa po mojem mnenju nikakor ni smisel opravljanja transferzale. V začetku so bile namreč vse značke oštevilčene; kasneje se je izkazalo, da so številke pri tej stvari še najmanj pomembne in so jih ukinili. Vsekakor sem se za to odločil zato, da kot ljubitelj planin sistematično prehodim pot od Maribora do Postojne (šele kasneje so jo podaljšali do Ankarana) in si ogledam najlepše predele naše domovine.

Pot sem si razdelil na posamezne »etape«. Spominjam se, da sem za začetek porabil svoje proste dneve v zimskem času. Začel sem na severu, se pravi s Pohorjem. Od prve postojanke ob žičnici pa vse do Kremžarjevega doma nad Slovenj Gradcem, torej vso mojo prvo »etapo«, me je obdajalo belo Pohorje. To je bilo zares nekaj svojstvenega, kajti dotlej sem poznal Pohorje samo zeleno. Nepopisno lepi so bili v snegu odeti vrhovi Rogle, Velike in Male Kope in Kremžarjevega vrha. Prijetno je teknila

skodelica čaja v toplo zakurjenih planinskih domovih. V Mariborski koči, Tinetovem domu (sedanja koča pri Arehu), Ribniški koči, Koči pod Pungartom in Partizanskem domu sem se le ustavil, toliko da sem dobil transferzalni žig. Prenočil sem na Pesku in Kremžarici. Oskrbniki so me povsod sprejeli prijazno, zlasti še, ko sem pokazal transferzalno knjižico. Bil sem namreč zares med prvimi, ki so opravljali to pot. Porabil sem tri dni, od tega dvanajst ur za hojo, in Pohorje s svojimi zimskimi čari je ostalo za mano.

Za drugi del poti sem porabil le sobotno popoldne in nedeljo. Povzpel sem se na Uršljo goro, prespal v Andrejevem domu na Slemenu in šel dalje preko Smrekovca, Komna, Travnika, Loke pod Raduho, Raduhe in Grohat planine in Rogovilca.

Na tretji »etapi« mojeg pohaoda od Rogovilca do Jesenic, me je spremljalo zelo slabo vreme. V Robanov kot sem prišel pozno zvečer in tam tudi prespal. Kljub dežju se mi je naslednji dan posrečilo priti mimo doma na Korošici na vrh Ojstrice, preko grebenskega prelaza Škarje, Luških Bab, Planjave in Kamniškega sedla na Okrešelj. Tu sem našel

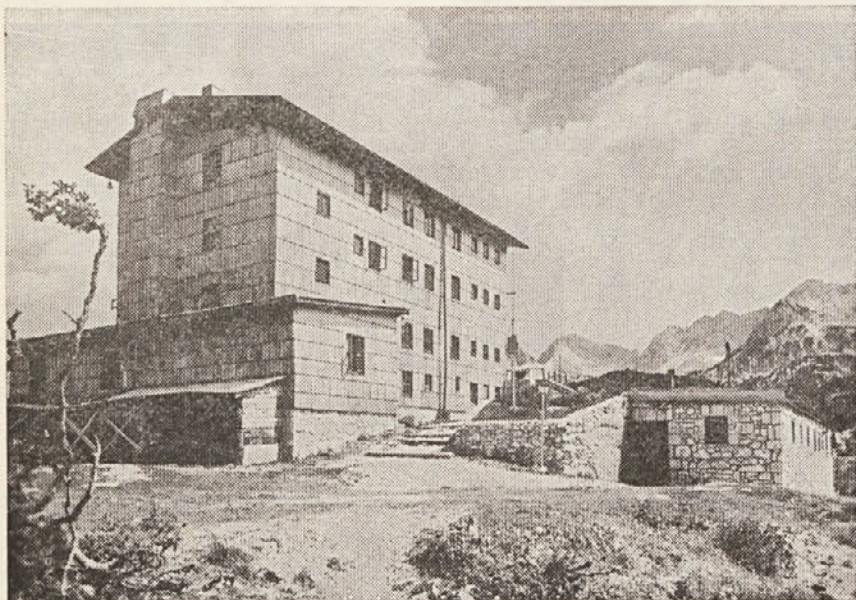
zbrano veliko družbo, kar se mi je po celodnevem samotnem pešačenju prav prileglo. Temu so sledili naporni dnevi, ko sem v res skrajno slabem vremenu dosegel vrhove Skute, Grintovca, Kokrske Kočne, Storžiča, Tolstega vrha in Križne gore. Na Tolstem vrhu in Križni gori sem preživel hudo neurje, ki je tedaj terjalo tri smrtne žrtve na Skuti.

Z vseh teh vrhov se v lepem vremenu nudi lep razgled na velik del naše domovine in tudi preko njenih meja. Državna meja z Avstrijo je tedaj še onemogočala dostop na Stol in Golico, ki sta tudi vključena v transferzalo. In še ena stvar mi je poleg slabega vremena kalila pravi planinski užitek: na nekaterih najtežje dostopnih vrhovih so manjkali žigi. Saj le-ti morda res niso ne vem kako pomembni, ampak pri opravljanju transferzale ne gre brez njih.

Zadnji del poti sem prehodil v desetih dneh. Za izhodiščno točko sem si izbral Aljažev dom v Vratih. Po obisku v Staničevi koči, na Kredarici in Planiki sem se povzpел na Triglav. V zgod-

(Nadaljevanje na 46. str.)

Planinski dom na Komni

(Nadaljevanje s 45. str.)

njih jutranjih urah in lepem vremenu se je nudil z njega krasen razgled.

Vsa nadaljnja pot po lepo markiranih gorskih stezah mi je predstavljala edinstven užitek. Po samotnih poteh sem srečeval le malo turistov, in še manj transverzalistov, kot smo se imenovali med sabo tisti, ki smo hodili po poteh slovenske transverzale. To samoto v planinah pa bogato izpolnjuje raznovrstna planinska flora. Tudi gamsi, ki sem jih spotoma zmotil med njihovo pašo, so me nehote opozarjali, da sem daleč od doma, v »planinskem rajju«. V tem rajju verjetno tudi rekorder, ki se bori le za oštevilčeno transverzalo

značko, pozabi na rekorde in prav po planinsko uživa.

Ves čas te zadnje »etape« sta me lovila dež in megla, a sem se ustavil le na Razor planini, toliko, da sem se malo podprl za nadaljevanje poti. Tako sem preko Krna z bornim zavetiščem po enajsturni hoji prispel na Črno prst.

Sledili so zadnji dnevi mojega planinskega pohoda preko Možica in Porezna do partizanske bolnice Franje, tega živega dokumenta težkih dni NOB, ki je zares vreden ogleda. Od tod vodi pot po gričkih, travnikih in cestah, tako da se človek začne spraševati, ali res ni bolj planinskih poti.

Tako sem prispel na Goljake, Čaven in Nanos. Na tem delu so

bile marsikje zelo slabe markacije, da sem včasih dobesedno taval in izgubljal čas in dobro voljo. A tudi tu sem se nekako znašel in uspešno zaključil svoje potovanje.

Dosegel sem cilj — prehodil sem začrtano pot. Na podlagi žigov so mi podelili značko. A na tej poti nisem zbiral samo žigov.

Pisal sem tudi dnevnik in zbiral fotografije vseh planinskih postojank in vrhov. Urejen album slik mi je s transverzalnimi dnevniki in podeljeno značko res edinstven spomin na velikokrat naporno a vseeno prekrasno pot po našem gorskem svetu. In čeprav sem pozneje še večkrat hodil po teh poteh, so bili tisti prvi pohodi nekaj povsem neponovljivega. Blaž Črepinšek

PREDSTAVLJAMO VAM NAŠE LIKOVNE AMATERJE

Naši likovni amaterji vam predstavljajo svoja likovna dela ob najrazličnejših priložnostih na raznih razstavah. Vendar se marsikdo vprašuje, kako nastajajo posamezna likovna dela, kako jih snujejo in ustvarjajo. S kakšnimi problemi se ukvarjajo ob vsem tem nemirnem ustvarjalnem snovanju?

Zato smo se odločili, da vam v nekaj zaporednih številkah predstavimo dela posameznih amaterjev natančneje. To pot vam predstavljamo JURETA GODCA.

Jure Godec se ukvarja s slikanjem akvarelov. To je slikarska tehnika, ki zahteva mnogo spretnosti in znanja. Pogovarjala sva se predvsem o likovni koloniji, katere se je udeležil prejšnji mesec in o njegovem likovnem snovanju na tej koloniji.

Kje je bila likovna kolonija in kdo jo je organiziral?

Kolonija je bila v Titovem Velenju med 27. 6. in 1. 7. 1983. Udeležilo se je 21 likovnih amaterjev, članov raznih društev likovnih amaterjev iz Slovenije. Organizator je REK Titovo Velenje, ki vsako leto organizira to kolonijo

v počastitev 3. julija — rudarskega praznika.

Verjetno so bili za sodelovanje na koloniji postavljeni kakšni pogoji dela. Kakšni so bili in kdo je dela ocenjeval?

Pogoj je bil naslikati nekaj rudarskih oziroma energetskih objektov, ali pa obravnavati naslednje teme:

- rudar in njegovo življenje,
- posledice rudarjenja na okolje,

— revitalizacija pokrajine.

Sam sem slikal na vse štiri teme. Udeležencem kolonije je pomagal pri delu mentor tovariš profesor MUHOVIČ.

Osnovni namen takšnega srečanja likovnih amaterjev je seveda spoznavanje novih tehnik slikanja, seznanjanje z delovno organizacijo — gostiteljico in seveda medsebojno seznanjanje.

Slike, ki smo jih tako naslikali so bile razstavljene v Napotnikovi galeriji. Avtorji so predstavili

najrazličnejša dela v prav tako različnih likovnih tehnikah kot na primer: olja, grafike, monotipije, akvarel, tuš, kreda in celo obdelava bakra.

Likovna dela je ocenjevala tričlanska žirija. Za razstavo v galeriji sta bili izbrani dve moji слиki, kar me je zelo razveselilo.

Kaj ti je pomenilo sodelovanje na takšni koloniji, je izpolnilo tvoja pričakovanja?

Kot sem že omenil je likovna kolonija tradicionalna, udeleženci pa so gostje predsednika poslovnega organa REK in organizacijskega odbora za praznovanje rudarskega praznika. Zelo sem bil počaščen, da so me povabili, saj so bili ostali udeleženci kolonije že priznani likovniki.

Prvič sem imel priložnost videti kako ustvarjajo drugi slikarji in prvič sem imel možnost sodelovati z mentorjem. To je bila tudi možnost in preizkušnja zame, saj sem tako lahko z drugimi skupaj preverjal znanje ob reševanju praktično zastavljenih ciljev.

In kaj se je zgodilo s slikama, ki sta ostali organizatorju?

Obe deli, ki so ju izbrali člani žirije za razstavo sta ostali v Naptunikovi galeriji kot trajna eksponata. Ni mi potrebno posebno poudarjati, da me to zelo veseli. Razen tega so me povabili k sodelovanju še v prihodnjem letu.

Kaj misliš o amaterski umetnosti na sploh? Mnogo burnih razprav poteka o tem kaj je amaterizem in kaj ni, ali so amaterji

lahko vsaj delno profesionalci, itd...?

Malce težko vprašanje za tako malo časa in prostora, ki ga imamo na razpolago v našem glasilu. Zdi se mi, da je amaterska — ljubiteljska — umetnost namenjena predvsem temu, da približujemo kulturo — v tem primeru likovno — delovnemu času. Zato menim, da amaterji pri uveljavljanju svojega dela ne morejo imeti enakih »prijemov« kot profesionalci, saj

ni etično ne moralno do tistih, ki so si to izbrali za edini življenjski poklic, da bi se tako vedli. Zato menim, da je zelo dobra akcija REK in seveda tudi drugih delovnih organizacij, ki v zameno za tematska likovna dela omogočijo likovnim amaterjem, da ustvarjajo skupaj s svojimi kolegi. Morda bi morali tudi mi začeti razmišljati o takšni koloniji, saj imamo za to toliko več razlogov, kot drugi, saj proizvajamo barve.

Dora Rovere

DOPUSTI, DOPUSTI — MORJE

Čas poletnega oddiha je, pa pogledjmo malce v nekoliko manj znane kraje Jadranskega morja. Saj smo slišali zanje, ampak kje je že to?... Kornati, Biser Jadranskega morja.

Obiskovalci, ki smo iz radovednosti pokukali med skrivnostne otoke jugozahodno od Zadra in severozahodno od Šibenika, jih ne moremo pozabiti. Košček (skoraj) nedotaknjene naravne lepote je vreden obiska. Dokaz več je odločitev, da postanejo Kornati narodni park, najmlajši v Jugoslaviji.

Stosedeminštirideset jih je, otokov, otočkov in čeri, tako da so najgostejša skupina otokov na Jadranu in celo v Sredozemlju. Površina otokov je okoli sedemdeset kvadratnih kilometrov, površina celotnega morskega prostora pa okoli dvestotridaset kvadratnih kilometrov. Arhipelag, kot jim tudi pravijo, je dolg petintrideset in širok trinajst kilometrov, dolžina obale pa je trisosedem kilometrov. Največji otok je Kornat, dolg dobrih petindvajset kilometrov, z najvišjim vrhom dvestopetintrideset metrov nad morjem. Po tem otoku je otočje tudi dobilo ime. Skozi čas so ga ljudje različno imenovali, končno se je pa uveljavilo ime Kornat — prvič najdemo to hrvatsko obliko latinskih INCORNATA, CORONATA leta 1311. Imena so največjemu otoku in otočju dajala različne posebnosti in znamenitosti. Otoki nikoli niso imeli stalno naseljenega kraja, na

njih je pristajalo in mimo njih plulo veliko ljudi, ki so jim dali kar kašnih osemsto različnih imen. Ribiči in pastirji so jim kar pogosto dajali tudi prav razuzdana imena (Kurba Vela in Kurba Mala, Prduša Vela in Mala, Babina Guzica). Kornatsko podnebje je zelo blago, saj so otoki precej oddaljeni od kopnega in burja ni zelo močna, maestral pa prijetno hladi v vročih poletnih dneh. Dežuje dobrih sto dni na leto, sneži pa natanko 3,3 dni in še to le za nekaj ur.

Kornati so privlačni zaradi mnogih zanimivosti, zagotovo najlepša in najstrašnejša pa so navpično odklesane obale nekaterih otokov, ki se spuščajo tudi do sto metrov pod gladino morja. Strokovno jim pravijo »klifi«, domačini jih pa imenujejo »stijene«. Najvišje se dvigajo celo do stosedemdeset metrov nad gladino morja, najdaljši merijo skoraj kilometer in pol.

Klifi so nastali zaradi stalnega možnega delovanja valov, ki jih dviguje veter jugo, visokih do treh in pol metrov. Kjer se sloji otoških kamenin spuščajo proti notranjosti, tam nastanejo strme stene do morja. Na mnogih kornatskih otokih so sloji tako razporejeni, in morje je v milijonih let ustvarilo zastrašujoče mojstrovine, ki so najlepše, če se jim približamo s čolnom, kar pa je mogoče le ob mirnem morju. Na-

(Nadaljevanje na 48. str.)

(Nadaljevanje s 47. str.)

slednja posebnost otokov je — njihova skoraj popolna neporaščenost. Kornati so med jadranskimi otoškimi skupinami najrevnejši z rastlinjem, ki raste le na krajih, do katerih ne more priti ogenj. Ta je tudi povzročitelj današnje golote otokov. V prejšnjem stoletju je gozdove uničil štiridesetdnevni požar, rastline pa se potem zaradi načina gospodarjenja tukajšnjih pastirjev niso obnovile. Pravijo, da bodo Kornati spet zeleni, ko ne bo več živine, tukaj predvsem ovac.

Ocenjujejo, da so na otokih ljudje že v mlajši kameni dobi, pred štiritisoč do sedemtisoč leti. Našli so tudi ostanke ilirskih utrdb in rimskih vil. Na Kornate so bežali ljudje s kopnega med selitvijo narodov, otoki pa so menjali lastnike kar naprej. Od Mlečanov, ki so jih prevzeli Zadranom do Benečanov, ki so jih prodajali spet naprej. Pastirji in ribiči so prihajali in odhajali, ker so otoki stalno menjali lastnike, se nihče ni naselil za dalj časa. Danes je na Kornatih kakšnih dvestopetdeset hišic.

Še do ene zanimivosti pridemo. Do kornatskih dolgih kamnitih zidov, ki razmejujejo pašnike. Tisoče in tisoče kilometrov jih je; podolgem in počez čez otoke.

Kot rečeno: pastirji in ribiči. Ribolov je bil razvit že za časa Rimljanov. Kornatsko področje in zaliv Tekašćica na Dugem otoku, ki uradno sicer ne spada k otočju, sta bila nekoč naše najboljši ribolovno območje. Zato so se že zadarski plemiči pripravili glede lovišč. Najbolj so zaupali izkušnim saljanskim ribičem iz Sali na Dugem otoku. V Salih so 1905. leta odprli tovarno ribjih konzerv, ki danes uspešno deluje pod imenom Mardešić. Še danes so vode otočja izredno bogate z mnogimi vrstami rib, zato je razvit tudi športni in podvodni ribolov.

Sprehodimo se zdaj med posameznimi otoki. Najsevernejši je otok Sit, šesti po velikosti med vsemi kornatskimi otoki. Med otokoma Kornatom in Pašmanom leži drugi največji otok Žut, blizu njega pa zanimiv — samo štiri

metre visok otoček Trstikovec, na katerem so Rimljani postavili zgradbo, katere ruševine so še danes vidne in na katerem raste trs, kar je prav neobičajno za naše otoke.

Med Dugim otokom in Kornatom je otok Katina, ki je še pred dvatisoč leti z obema ostalima tvoril več kot sedemdeset kilometrov dolg otok. Med Dugim otokom in Katino je prehod Mala Proversa, kjer so našli ostanke ogromne rimske vile iz prvega stoletja našega štetja. Sem so prihajale ladje ob neurjih, saj je bil zaliv znan kot najvarnejši na velikem delu Jadrana. Naslednji je otok Sestrice, na katerem je znan svetilnik, ki označuje vhod v zaliv Telašćico in prehod skozi Malo in Veliko Proverso na obeh straneh Katine. Poltretjo miljo naprej je četrti največji kornatski otok Levrnaka. Zasluži, da si ga zapomnimo, saj je v peščenem zalivu Lojeni najlepše kornatsko kopališče — (žal) zadnje čase vedno bolj obiskano, saj ena stalnih točk obiska izletnikov na Kornate. Naslednji zanimiv otok je Mana, na kateri je eden najvišjih in najdaljši klif. Otoček so si leta 1961 izbrali nemški filmarji za snemanje filma Pobesnelo morje, in še danes stojijo ostanke ribiškega naselja v grškem slogu, postavljenega za snemanje nad samim prepodom. Pa stopimo še na največji kornatski otok — Kornat. Na vrhu hribčka Torete blizu rodovitnega polja Tarca je pred tritisoč leti stalo ilirsko naselje, v katerem so Iliri dolgo živeli. Na okoliških vzpetinah je še danes videti njihove grobove — ogromne kupe kamenja. Pod hribom, čisto ob morju stoji cerkva sv. Marije, na istem mestu je že v šestem stoletju zgrajena večja cerkev, katere zidovi so vidni. Verjetno so jo postavili begunci pred divjimi hordami za časa selitve narodov. V zalivu Vrulje je danes največja skupina hiš. Petinštirideset hišic je naseljenih v glavnem spomladi in poleti.

Toliko o Kornatih, na kratko pa se vrnimo še do Dugega otoka in zaliva Telašćica, ki sicer ne spada k otočju, je pa geološko, geografsko in turistično povsem povezano z njim. Na jugozahodnem delu Dugega otoka je morje

ustvarilo največji in najvarnejši zaliv na jadranskih otokih in drugega največjega na jadranski obali. Dolg je dobrih osem kilometrov, v njem pa je še polno majhnih zalivčkov. Med njimi čudoviti miniaturni fjord Čuška Dumboka. Druga zanimivost je slano jezero Mir, do katerega pridemo iz zaliva Mir. To je edino slano jezero na naši obali. Voda prihaja vanj skozi razpoke na zahodni strani otoka. Na tem delu Dugega otoka so klifi najvišji, pod avstroogrsko trdnjavo Grpaščak, ki se vlečejo kar več kot deset kilometrov daleč. Na njihov vrh vodi pot prav tako iz zaliva Mir, skozi kamp, ki ga upravlja Iskra iz Kranja. Zalivu Mir se ne izogne prav nobena ladja namenjena iz Zadra na Kornate.

Okoli Telašćice je že precej več gozda, saj so za pašo izkoriščali predvsem otoke. S konca zaliva vodi pot preko hriba v Sali, največji kraj na Dugem otoku, ki smo ga že omenjali. Mestece je pomembno kot izhodišče za Kornate in je temu položaju primereno opremljeno in preskrbljeno.

Kako pa do Kornatov? Izhodišča so z obale: Zadar, Biograd na moru, Murter, Vodice, Šibenik, Primošten. Od tam lahko organizirano odplujete na enodnevne izlete, večdnevna križarjenja in ribarjenja. Res so čudoviti ti skrivnostni otoki. Strmi klifi, ostanke starih naselbin, cerkva in utrdb, skriti zalivi, čisto morje...

Vprašajte naše planince, saj so bili tam pred nekaj meseci.

B. M.

HUMOR — HUMOR — HUMOR

V New Yorku, v ogromni veleblagovnici z najmanj 40 nadstropji, je mož kupoval z ženo. Za hip je pogledal stran, pa sta se izgubila. Ko je ves zbežan hodil po nadstropjih, ga je eden od prodajalcev vprašal: »Kaj pa želite, gošpod?«

Moški: »Izgubil sem ženo.«

Prodajalec: »Žalni oddelek je v 25. nadstropju!«

Poletje se počasi odmika in kar naenkrat bo tu jesen, ko bo počitniški vrvež za nami in bomo spet našli čas za kakšno zahtevnejše branje, saj med počitnicami razen revij in kriminalnih romanov beremo bolj malo.

To pot vam svetujem, da preberete zadnji roman Toneta Svetine, ki je izšel pri založbi Borec Ljubljana v lanskem letu pod naslovom **MED NEBOM IN PEKLKOM**.

Avtor, ki je s svojimi vojnimi romani poznan vsakemu ljubitelju slovenske pisane besede, nas to pot v svojem romanu *Med nebom in peklom* popelje v nam manj znano zgodovino Primorske in primorskih Slovencev v času okupacije med obema vojnama, med vojno do njenega konca. Slika nam življenje spretno posega v zakulisja, v dogajanja za štirimi stenami sovražnikovih institucij, policije, karabinjerskih postaj, zaporov, vojaških poveljstev, v delovanje fašističnega obveščevalnega omrežja. Vendar pa je v ospredju njegove pozornosti usoda kmečke družine Maslovih ali Bačanovih po domače z Oostrožnega vrha v Brkinih. Njihovo življenje in delo spremlja kot smo že omenili od konca prve do konca druge svetovne vojne — z epilogom celo do današnjih dni.

Z zagrizeno vero v svobodo, ki mora priti tudi zanje, se mati ob očetu in enajstih otrocih tako kot večina brkinskih in primorskih Slovencev bojuje proti fašističnemu nasilju, proti ukanam in premoči akupatorske policije in vojske. Eden od sinov Karlo Maslo je narodni heroj. Žrtve so velikanske, boj je krvav, neusmiljen in zahteva življenja dveh sinov in matere Bočanke, ki jo živo sežgejo v Auschwitzu, vendar osvoboditev na koncu odtehta vse.

Roman Andreja Capudra **RAPSODIJA 20**, ki je izšel pri Slovenski matici lani je brez dvoma eno zelo zanimivih del, ki obravnava življenje med obema vojnama v Ljubljani.

Avtor, rojen med zadnjo vojno je predavatelj za francosko knji-

ževnost na ljubljanski filozofski fakulteti je svojo literarno pot začel kot prevajalec.

Rapsodija 20 je roman v štirih delih zajema obdobje Slovenije in Evrope med obema vojnama, se pravi dobrih dvajset let naše zgodovine — od tod tudi njegov naslov. Roman je zgrajen kot paralelna zgodba o dveh bratih iz ugledne ljubljanske družine, ki vsak zase doživljata usodni čas, kamor sta vržena, često zgolj slučajno. Njuni osebnosti se svojsko vključujeta v skupinski okvir dvajsetih let: pričinja se z razsulum Avstroogrske in z borbo za Koroško, nadaljuje se v južni Franciji ter Španski državljanski vojni, konča pa v idiličnem gorskem letovišču Slovenije v slutnji začetka vojne.

Seveda moškimi nosilcem zgodbe odgovarjata lika dveh žensk, ki vnašata v simetrijo dogajanja posebno zgodovinsko in duhovno dimenzijo: mlajšemu bratu sanjaču in revolucionarju je kot življenjska sopotnica namenjena deklica iz ljudstva, s svojim osebnim in daleč v slovensko zgodovino segajočim rodom; starejši brat, človek reda in načel, pa se paradoksalno prepozna v svoji mačehi, mladi drugi ženi ostarelelega očeta, tragične podobe narodnjaka in politika starega kova. Nobeno od teh srečanj ne ostane, tako kot ne vzdrži doba, opiblisk vedrine med viharji dveh svetovnih vojn.

Bralke so se verjetno ob gornjih vsebinah knjig, ki jih priporočamo v branje že začele jeziti, saj po navadi nimajo posebno rade zgodovinskih in vojnih romanov. Zato pa bodo verjetno raje prebrale roman **HISA LEPIH SANJ** nemškega pisatelja Hansa Kadersa.

Roman pripoveduje o pariških modnih hišah, o njihovih medsebojnih bojih, o modi, manekerkah in zanimivih človeških usodah.

V ospredju sta dve mladi ženski različnih značajev: nadarjena in skromna časnikarka Floriana Berger in njena prijateljica — lepa, pametna in častihlepna Ethelka. Tu je še modni kre-

ator Alex Fregate, ki pripravlja novo modno kolekcijo in lastnik hiše, ki mu ne zaupa najbolj. Vsa stvar se zaplete, ko Fregate omaga pod težo odgovornosti in iz krize mu pomagata Ethelka, ki ukrade svoji prijateljici Floriani nekaj modnih osnutkov in mu jih odstopi. Floriani odkupi iste osnutke neki ameriški konfektor. Fregate sprejme Ethelkino pomoč in uspe toda Američan mu grozi s tožbo. Fregatov ugled je v nevarnosti. Da bi rešil vsaj nekaj, obdolži Američana modne tatvine.

Mednarodni modni zakoni pa redko dovolijo, da bi prišli notranji spori v javnost. Konflikt se zaostri: žrtvi postaneta Floriani in Ethelka, ki zapusti Pariz. Toda medtem ko Floriani najde svojo srečo v ljubezni in moralno neoporečna odhaja v novo življenje zapušča Ethelka — po velikem družabnem vzponu — Pariz prav tako revna in samotna, kakor je pred leti prvič vstopila vanj.

Roman Johannesesa Maria Simmela **BOG VARUJE ZALJUBLJENCE** je zgodba, ki jo boste prebrali na dušak saj gre za veliko ljubezen med novinarjem in učiteljico italijanskega jezika, ki se dogaja v Berlinu kmalu po vojni. Vsa stvar se zaplete z ugrabitvijo Sibylle in njenim izginotjem v čudnih okoliščinah. Paul, ki brezmejno ljubi jo seveda prične iskati. Ko jo tako išče oz. bolje, njene ugrabitelje, spozna da je njegova Sibylle morilka in nemška vohunka, ki sicer takrat ni več delala, vendar je to počela med vojno.

Paul najde Sibylle in ji pomaga bežati pred policijo, ker jo kljub vsemu še vedno ljubi. Vendar ona tik pred tem, ko bi lahko pobegnila omaga — odloči se za samomor in ga prosi, da umre z njo, vendar krogla zadene smrtno le njo, on po čudežu preživi, da bi napisal to zgodbo.

Vendar ko se odpravi na novo delo v Rio de Janeiro letalo strmoglavi v morje. —DR—

Začelo se je tako, da se je bilo treba najprej boriti. Da, prav ste prečitali: boriti! Boriti za železniški vagon, rezerviran in plačan, z devet kupeji po osem sedežev. Toliko in še nekaj več nas je bilo udeležencev letošnje »KORNATSKE TRANSVERZALE«.

Šest pogumnih in krepkih planincev se je odpeljalo v Ljubljano in po mnogih peripetijah z železničarji in potniki se jim je posrečilo »ugrabiti« naš vagon in ga srečno pripeljati v Zidani most. Tudi ko smo se odpeljali z zagrebške železniške postaje, so bile vse kljuge na vratih vagona še vedno prevezane s »prusigi« — pomožno planinsko vrvico, ki je varovala našo plačano rezervacijo.

Dolgo nočno vožnjo do Zadra smo nekajkrat popestrili z glasnim smehom, ko smo na nekaterih železniških postajah opazovali vrle poštarje, kako so med glasnim zabavljanjem »prebaci-vali« poštne vreče iz poštних vagonov vlaka v svoje kombije. Vreče so premetavali kot svinjske buče, če sta dve vreči padli pod kolesa vlaka, je tretja dobila tolikšen »je« pospešek, da je poletela preko strehe kombija in se nasadila na kaktuse opuščenega vrta onkrat ograje.

V jutranjih urah smo strašno osušenih grl zagledali Zadar. Eni peš, drugi s taksijem smo se spustili s postaje proti пристanišču — ob deveti uri smo bili polnoštevilno zbrani na krovu »PANO-NIJE« — naše ladje, turistične motorne ladje, naše za ves teden. Poleg nas smo morali vkrcati še kapitana in tri člane posadke, kar smo velikodušno dovolili, saj so oni takorekoč znali upravljati z ladjo. Ko smo se oddaljevali od zadarskih pomolov, niti slutili nismo, da ves teden ne bomo videli avtomobila! Pred nami je bilo osem dni, vsak dan nam je obetal posebna doživetja, obetal uživanje našega sinjega Jadrana, naših otokov, obsi-

janih od zlatega sonca... KORNATI! Otočje, ki naravnost sili v pustolovščino, v beg iz civilizacije. Po podatkih starih katastrskih listin je arhipelag sestavljen iz osmih otokov, 109 otočkov in 30 čeri. Kornati so največja otoška skupina v Jadranu in ena najštevilnejših v Sredozemlju. Na Kornatih ni stalnih naselbin. Sem prihajajo občasno le prebivalci sosednjih otokov, da gojijo ovce in lovijo ribe. Otočje je golo in pusto, v svoji samoti skorajda grozljivo. Nekdaj je bilo porastlo z gostim gozdom. Sredi prejšnjega stoletja pa je Kornate zajel požar in divjal po njih 40 dni. Veter je nosil ognjene iskre z otoka na otok in z obale je bilo videti, kot bi morje plamenelo. Od tistega katastrofalnega požara si rastlinje ni več opomoglo.

Kornatski otoki, kot razsuti zlatniki, ki jih obliva modrina morja, so videti skoraj neresnični. Čeprav so pusti in nenaseljeni z bogatimi ribjimi jatami privlačijo ribiče, a tudi tiste, ki so s zaželeli kratke robinzonske pustolovščine.

Ko je bilo poldrugo uro plovbe od Zadra za nami, nas je presenetilo povelje: »Preoblecite, predvsem pa, preobujate se! Pristajamo na otoku ŽUT in 174 visoki vrh Gubavac čaka, da ga da kaj. Čeprav slabo prespani, smo spretno, nekateri tudi nerodno poskakali na kopno. »Halo, vi tam spredaj, počakajte!« Najprej smo po stezi navkreber

prispele do samotne domačije, kjer domuje, gospodari, predvsem pa kraljuje 80-letni domorodec. Naši planinci so ga kot starega znanca prisrčno pozdravili in mu ponudili steklenico Pleterske za pokušnjo. Gledal sem čilega in živahnega človeka (nikakor ne bi mogel napisati starčka), prisluhnil njegovim preprostim toda modrim besedam, za katere zlahka spoznaš, da so porojene v tišini samotnega otoka. Tu sam živi in dela, zvezo s civiliziranim svetom dokazuje le betonski mešalec, jeklenka s plinom in zajeten kup odpadkov, sredi katerih so cvetele prekrasne bele lilije. Ko smo poiskusili njegovo res krepko travarico, smo usmerili naše korake — s soncem v hrbet — proti vrhu. Spoteni in zasopli — mislim, da je bilo vsaj 30 stopinj nad ničlo — smo dosegli vrh. Naš trud je bil, kakor tudi vse naslednje dni, nagrajen s pogledom na Kornate. Zadihal sem s polnimi pljuči: naše morje, naši otoki, naše nebo! Ta dan smo se nastanili v hotelu Korinjak na otoku Ižu, v naselju Veli Iž. Tu smo bivali sedem dni, od tu smo vsak dan odpluli v drugo smer. Tako so se zvrstili sončni dnevi in otoki Kornatov; vsak dan drugi otok, vsak dan drugi vrhovi.

Zbor na ladji! Tu je zagoreli Roman in živahni Franček, pa svetlolasi kapitan brez ladje in mrki siledžija, ki kar mimogrede vrže dekleta v morje, da vsi preplašeni zavpijemo: žena u moru! Radevolje si zaveže črno ruto preko levega očesa in dvigne težko roko, da ga lahko fotografiraš kot spominek na gusarje. Danes gusarjev na naših obalah ni več, gostinci so prevzeli njihov posel. Tu je lepi mladi Mario (drugi krmar), ki kakor maček spretno skače z barke in jo privezuje ob šiljaste čeri. Ob njem je vedno naš Marjan, krmar za plovbo po odprtem morju. Na vratih bifeja se od časa do časa pojavi brkati mož, da pogleda, kakšno vreme imajo njegovi juridični varovanci. Tu je bil dru-

žabni in pokroviteljski Božo, vedno obkrožen s poslušalci, na bariki je vsem vetrovom kljuboval najstarejši član »odprave na Kornate« — zgovorni 72-letni Albin. In še bi našteval člane naše pisane družčine, ki je vedno dobre volje sprejemala vsa dogajanja na otoških vrhovih in na zibajočih valovih našega Jadrana. Ta jedra, krepka družčina tudi ni odpovedala na prijetnem družabnem večeru in pogumno je prinašala na skupno mizo polne steklenice kot penale za neučinkovito vzpenjanje na otoške vrhove.

Pa vrnimo se spet na odprto morje. Danes, ko je nedelja, 5. junija, jadramo proti otoku Katina. Ko plove barka skozi ožino Proveso, se nehote spomnim mitološke Scile in Karibde. Na obali otočkov so dobro vidne markacije, ki terjajo točno plovbo, saj se nevarne čeri ponekod približajo na en meter plovni črti. Tako naš Marjan rade volje prepusti krmilo kapitanu, ki je vrl dečko in rad kaj pove o svojih Kornatih, kakor jim pravi. Včasih sem ga sredi najbolj vnetega »mornarskega dvorjenja« našim dekletom gnjavil z geološkim nastankom Kornatov.

Izkranje na Katini! Pot proti vrhu nam preseka dva črna kozla, katerih črnodlakavost se je ostro odražala od belega dalmatinskega krša, razžarjenega od sonca. Deležna sta bila skoraj toliko fotoposnetkov kot lepa Breña, čeprav primerjava ni najbolj ukusno izbrana. Preplezati smo morali še prenekateri tradicionalni zid in z vrha Katine prelep razgled! Dve uri kasneje smo vrgli sidro v zalivu Teljaščice — v pristanu Mir. Toplo, morskoslano jezero, ogreto do 25 stopinj je marsikoga zvalo na kopanje, da se je odpovedal »vzponu« na vrh Muravjak, ki se strmo dviga 149 m nad morsk gladino. Na povratku smo objadrali navpične stene Grapoščaka, katere kot zadnji branik naše obale obliva temnomodro valovje, globoko takoj ob stenah tudi do 70 metrov.

V ponedeljek, 6. junija je točno ob 7. uri zjutraj zadonela slovenska pesem z najvišjega vrha otoka Iža — s Korinjaka. Dopoldansko osvežilno kopanje — morje je imelo okrog 20 stopinj —

je neprijetno poživila invazija meduz, katero so si zamislili in izvedli dečki — domačini. Primerno smo podučili (njihove starše), da takšne atrakcije slabo služijo turističnim prizadevanjem.

V torek 7. junija smo v hudi sončni pripeki pri 31 stopinjah in v silno močnem vetru naskočili in osvojili najvišji vrh Kornatov — vrh Metline (235 m). Naš namen, da bi se kopali v morju — kar z ladje sredi prelepega zaliva Levernake — nam je preprečil premočan jugo in odpluli smo, da si ogledamo znamenite klife (vertikalne stene), za katere je značilna višina — do 82 m in globina morja takoj pri steni — do 98 m. Pluli smo le nekaj metrov od previsnih sten Mrtvaca in Obručana — kako veličasten pogled!

Sreda, 8. junija je bil tisti dan, ko smo »posodili« našo ladjo na drugo dolžnost, sami pa smo se podali peš po otoku Ižu.

Naselji Veli Iž in Mali Iž sta povezani s povsem navadno, ozko stezo, saj na vsem otoku ni nobenega vozila in je povezava le po morju s čolni ali okornimi barkačami. Med naseljem Porovac in Malim Ižem je bila šele nedavno odkrita podzemna špi-lja, ki še ni raziskana in morebiti skriva še kakšno posebnost dinarsko-kraškega sveta. Velik je spomenik NOB in lepo urejen je muzej NOB v Malem Ižu. Med NOB je v borbah na Sutjeski izgubilo življenje nad 300 prebivalcev tega otoka. Popoldansko kopanje smo zaključili z ogledom narodopisnega muzeja v Velem Ižu, z ogledom tipične lončarske delavnice (posebnost Iža!) in poslušali kroniko cerkve na Ižu, katere tlak je marsikatero jutro preplavljen z morskovo vodo. To je posledica že večstoletnega dviganja italijanske jadranske obale in upadanje (pogrezanja) jugoslovanske (dalmatinske) obale oz. otokov.

V četrtek 9. junija smo se podali na najvzhodnejši otok Kornatov — na otok Smokvico z velikim (za Sredozemlje pomembnim) svetilnikom. Morje okrog tega otoka je bilo skozi stoletja prizorišče mnogih brodolomov. Vrh otoka — tudi Smokvica — je

nižji in zlahka dostopen, enako velja tudi za vrh Lavso in istoimenskem otoku, kamor smo se podali že v poznih popoldanskih urah tega dne.

Naslednji dan — v petek 10. junija smo odpluli do otoka Mana, na katerega najvišji pečini je neka nemška filmska družba pozidala filmsko mesto — (staro rimsko naselje) kot prizorišče za snemanje filma »Razbesnelo morje«. Izbrali so pravi kraj! Franček je stal na skrajnem robu pečine in kazal v globino pod seboj; sedemdeset metrov visoko kipi pečina iz morja pod nebo; valovi silovito udarjajo ob njo; da milijoni kapljic razpršene vode tvorijo v sončnih žarkih pravcato mavrico. Dosežemo vrh — razvaline svetišča in mnogih zgradb. Nekje pred svetiščem je gorel večni ogenj. V duhu sem zagledal rimsko vestalko: stasito, dostojanstveno, plamenito. Sončni žarki so se ujeli v zlato njenih las, da me je ščemelo v oči. Podrgnil sem si oči in vestalka je izginila... Ostala je le ladja, globoko spodaj, na temnomodri gladini, ob ostrih čerch. Čakala je na nas, da odplujemo iz tega sanjskega sveta. Gladina morja, mirna kot zrcalo, molči, saj krije na tisoče slovanskih src, ki so v službi mogočne Serenissime tonili v teh vodah, molči beli dalmatinski krš, kjer so trohnele kosti podanikov krilatega beneškega leva. In v vseh stoletjih je morje vedno terjalo svoje...

Dnevi našega križarjenja med Kornati so se iztekli in v soboto, 11. junija smo še enkrat zrlili Kornate, nato pa zapluli pod mostom, ki veže otoka Pašman in Ugljan v zadarski zaliv. Ponovno smo se spustili v lov za železniškim vagonom na zadarski železniški postaji, nekaj premikov po tirih, nekaj piskov in vlak je vse bolj lezel v Velebit, katerega vrhovi so še žareli, nato pa vse bolj in bolj tonili v mrak tople junijske noči. Po taktu drajočega vlaka sem podoživljal vse vtise s Kornatov, jih uvrščal v svojem spominu in zaključil: bilo je to enkratno doživetje!

Stane Lovrenčič

naš aero 51

STEKLENICA V MORJU

Morje drobno valovi. Kopalci poležavajo po produ, eni na blazinah, drugi na brisačah, mnogi kar tako.

— »Steklenica v morju!« — nenadoma zakliče fantič, ki je plaval z vodno masko na obrazu, morda trideset metrov od obale. Pol ducata kopalcev pogleda v tisto smer. Dobro, steklenica, nič posebnega!

— »V steklenici je list papirja!« — spet zakliče fantič. Poldrugi ducat kopalcev zdaj pogleda v tisto smer. Troje kopalcev pa zakliče, naj prinese steklenico, da vidijo, kaj je. Fantič ujame steklenico in priplava z njo k obrežju. Nekaj radovednežev takoj seže po steklenici, da fantič ostane praznih rok.

Zajetna kopalka, ki je osvojila steklenico, je takoj ugotovila, da je dobro začepljena in zapečate na. Sicer se ne bi obdržala na površju! — »Dajte meni!« seže po steklenici mlajši moški z Omar

Šarifovo pristriženimi brki. Tudi ta strokovno ugotovi, da je steklenica zapečate na. Nato steklenica pristane v rokah sivolasnega možaka, ki tudi ni mogel kaj drugega ugotoviti; pač pa je poizkušal prečitati, kaj piše na listku. List pa je bil podolgovat in v obliki zvitka potisnjen v steklenico. Okrog zajetne kopalka in sivolasnega možakarja se je zbralo zdaj že kar lepo število kopalcev. Le dva zaljubljenca, nedaleč v stran, sta bila gluha in slepa za vsa dogajanja okoli sebe.

— »Kdo ima odpiralč?« — je vprašal kopalec v modrih hlačkah. — »Kaj bi z odpiralčem, saj menda vidite, da mora biti čepnik!« — je strokovno ugotovil kopalec v zelenih hlačkah. Moral je biti natak, od kod sicer tolikšna strokovnost.

Čepnika seveda nihče ni imel. — »No, ti ki vedno vse imaš, kje je zdaj tvoj čepnik?« — se je zajetna kopalka lotila sivolasnega možaka in tako dala vedeti, da je to njena last, torej njen mož,

ki pa je bil tokrat brez čepnika. — »Pa ti odpri s tvojim ...« — dalje ni tvegala, ker kopalci niso kazali nobenega navdušenja, da bi se zavzeli zanj. Kopalci so načelno pripravljeni braniti samo najstnice.

Izkazalo se je, da nihče v dva ducata velikem tropu kopalcev nima čepnika. Nekdo je rekel, da ga ima in ko ga naj bi posodil, je pojasnil, da ga ima doma. Medtem je steklenica krožila iz roke v roko in vsem je postalo jasno, da brez čepnika ne bo nič. Skrivnostno sporočilo pa je vse bolj burilo duhove, edino zaljubljenca se za vse skupaj nista menila, pa naj si je bila zahteva po čepniku še tako glasna. Potem pa se spomne neki kopalec v koloradarško progastih hlačkah: — »Dajte mi steklenico, jo bom jaz odprl!« — In predno je kdo kaj rekel, je udaril z grlom steklenice po bližnjem kamnu, da je zdrobljeno steklo poletelo med kopalce. Zajetna kopalka je odskočila, vendar tako nerodno, da je pohodila neko drugo, ostro čepinjo. Toda za njen krik se nihče ni zmenil, vsi so strmeli v papir, ki ga je spretni kopalec držal v roki. Malo ga je poravnal, prebral obe vrstici in se kislo nasmehnil. — »Dajte sem, če ne znate na glas prečitati!« — Papir so mu kar izpulili iz rok in šele četrtemu je uspelo, da je zlogoval: — »Napisati sem želel datum najdenja te steklenice, pa nisem vedel, na kateri dan bo najdena!« — Vsi kopalci so podaljšanih obrazov zrlj tjakaj po morju, eno teslo se je zarežalo, le zaljubljenca sta se vedla kot prej.

Zajetna kopalka se je stokajoč prestopala po produ in na vsakem kamnu puščala živordeče madeže iz krvavečega stopala. Sivolasemu možaku je drdrala nove in nove stihe, ko se je izkazalo, da razen čepnika tudi nobene obveze nima, niti obliža. In da je vsega tega kriv samo on, ker ni imel čepnika ...

Stane Lovrenčič

Mešani pevski zbor Aero, deluje že peto leto. Kot vsako leto doslej so se pevke in pevci ude-

ležili tradicionalnega srečanja pevcev na XIV. Taboru v Šentvidu pri Stični, kjer se je letos zbralo okrog 8.000 pevkin in pevcev.

DOBRI IZGLEDI ZA TOZD GRAFIKO

Čeprav včasih v Grafiki kaže, da bomo težko izplavali, smo zdaj brez skrbi. Direktor TOZD GRAFIKA je bil izvoljen za predsednika plavalnega kluba Neptun v Celju in bo gotovo poskrbel za to, da bomo tudi v Grafiki znali dobro plavati in izplavati!

ČASI SE SPREMINJAJO

Ob zadnjem vročinskem udaru je bilo prvič v zgodovini nove stavbe Grafike zabeleženo, da se je upravno-tehnični kader hodil hladit v proizvodnjo...

NI POVSOD TEŽAV

Izpolnjevanje raznih planov spremljajo zdaj večje, zdaj manjše težave. Vse kaže, da bo najmanj problemov pri izpolnjevanju plana koriščenja letnih dopustov!

ORGANIZIRANOST

Da bi napravili konec neorganiziranemu čakanju na malico, smo dobili urnik delitve malice. Zdaj čakamo organizirano...

PRINESITE KOZARCE S SEBOJ!

Pred tridesetimi leti smo prinašali na družbena tovariška srečanja kozarce s seboj. Od takrat naprej je naš življenjski standard vse bolj napredoval. Zato tudi danes polni upanja in z veseljem prinašajte kozarce za avtomat s seboj!

Stane Lovrenčič

TUDI IZDELOVALCE OKVIROV VKLJUČITI V STABILIZACIJSKA PRIZADEVANJA

Iz dneva v dan nas sredstva javnega obveščanja seznanjajo, da pri porabi raznih dobrin presegamo dovoljene okvire; da mnogokje izplačani osebni dohodki presegajo dovoljene okvire, da pri trošenju energije presegamo okvire, da pri prehrani presegamo dovoljene okvire in tako dalje...

Zato bi bilo prav, da bi v stabilizacijska prizadevanja vključili tudi izdelovalce okvirov, da tudi oni preidejo od besed k dejanjem in da končno pričnejo izdelovati večje okvire...

Stane Lovrenčič

Ko v tišini zazreš se v daljavo
in misli bežijo kot kodrast oblak,
zaveš se — kar vidiš — vse to
je minljivo,
te ptice, te rože, tvoj prožni
korak.
Medtem, ko iz kupe brez dna
piješ čas,
bi rad spet za hip nazaj v
nekdanjost,
a ta le še v misli gre kdaj
mimo nas,
ostane neizbežna, resnična
sedanjost.

Pusti, življenje da gledam,
kako veter mrši razigrane trave,
naj se regratova lučka mi v
lase ujame.
Pusti me, da čutim,
kako dež moči mi razgreta lica,
naj sonce ga prežene in skozi
zrak spet šine ptica.
Pusti, da poslušam,
kako dreves vrhovi v gozdu
šelestijo,
naj njih pesmi nežna čustva
prebudijo.
Daj mi, življenje, srečo, veselje,
naj žalost obide mladostno
hotenje.

Lučka

	LITERARNA PUBLIČNA FILMA	BELEVEČ GRADBEVNE STROKE	Ž-GLAS	REDOVNICA	VELIK PTIČ PEVEC	VELIKA TELESNA ODVODNICA	RADO ZAKONIŠEK	3-SKLON, DATIV		452/1983		1119830988,4	COBISS
	ŽIVLJENJ. RAVEN									KOPNO V VODI	SRUČIŠČE V POSOČJU		
	SROVINA ZA PAPIR												
	CELJSKI POPEVKAR (OTO)						Ž-INE						
	OS-ZAHMEK		NADUŠ-LIIVEC				MARLJIVA ŽUZELKA						MALO-PRIDNEŽ
	GRILL				HRY. MESTO OB IZLIVU KORANE V SAVO								
	MLECNI IZDELEK	BARVA IGRALNIH KART			GIBLJIV STIK PRSTNIH KOSTI	RAZISKAVA JAVNEGA MNENJA ZORANA ZEMLJA							ZVEZDA V ORLU
	ZVIJAJA, UKANA			EL MESTO ARMEN. SSR						LIKOVNI UNETNIK MESTO V INDIJI			
	DREZPRAVNO LJUDSTVO POD TURKI		POLI. ALP. SMUČARJI	REKA VBIIH							PEVKA PAVONE DRUŽINA, FAMILIJI		
	GLAGOL	SPRJET. ZEMAR. ENOTA	ŽULA							DRAB KAHEN SAHO-VLADAR			
	SKLAD. DVOŖAK					SKLAD. COPKAND DIRKAE KEKEC							IVICA KRAJAC UGR EZ-NITEV
	IGRALKA ULLMANN	BEFLER IZLET S KOSILOM V NARAVI				SL. FILMAR (METOD) SOLI SEČ. KISLINE							
	STRELSKI JAREK		NETRIČNI POUĐAREK POLOH, DEBAKEL							HYTER UNIK IZ STRAHU TURANSKO NEJAVE			TURISTKA IZ DRUGE DRŽAVE ŽABJI SAMEC
	REBRČASA VOLNENA TKAVINA				SPRENJE-VALCI BOGA EROSA								GLAVNA VZHOD. IED
	TEROČINA V ŽILAH KROTILEC ŽIVALI				MESTO NA ŠVEDSKEM RH. PISATEL (NORMAN)								1
	SREDIŠČE ŽIVAL. PALMACHA KRMA				ZRELOST. IZPIT								DEL ZOBOVIA
	RISANA ZGODBA				IGRALKA EKBERG MALTA MUSLIMANK					IGRALEC VALIC	ITALEC	ZENICA AN. PISA-TELJICA (ERICA)	
	BIVŠI MOCNETAR PARTIZANA (DŽEVAD)						LIJAK	PRAB AZIJ. DRŽAVE STAROZID. KRALJ					
	IZRASTEK NA GLAVI	MESTO V TEKSASU (ZDA)	RADIJ							DELEC MATERJE			ORANJE
	TRSKA			PRIVRŽENEC REIZMA						TRENER ŽERAVICA			
	TEŠA EMBALAZE			SESTAVIL JANEZ KORENT	UNICE-VALKA KOVIN				NAŠ AERO	ANGL. SKLAD. (EDUARD)			

Za nagradno križanko št. 2 smo prejeli 19 rešitev.

Nagrade je žreb razdelil takole:

1. nagrada — Peras Silva TOZD Grafika
2. nagrada — Niko Dimc TOZD Medvode
3. nagrada — Karolina Kline TOZD Grafika,

Izrezek z vpisano rešitvijo pošljite na naslov: Kadrovski in splošni sektor AERO, Čuprijska 10, Celje.

Na pisemski ovitek napišite: NAGRADNA KRIŽANKA 3.

Pri žrebanju bomo upoštevali pravilne rešitve, ki bodo v našem uredništvu do 1. 9. 1983.